

שו"ת

תשובות והנהגות

השלם

חלק שני

כולל

תשובות בד' חלקי שו"ע למעשה האידך לנהוג
הידורים, אזהרות, והנהגות לכל ימות השנה
ובתוכם דברים הרבה בע"פ שקבלתי ושמעתי
מגאוני וצדיקי הדור (וצ"ל)

מאת

הרב משה שטרנבוך

רב וראב"ד דק"ק מרכז התורה ביוהנסבורג
מח"ס "מועדים וזמנים" ו"טעם ודעת" עה"ת
סגן נשיא העדה החרדית בעיה"ק

מהדורה חדשה

סודר מחדש עם הרבה הוספות, הערות ומקורות
בתוך התשובות ופנים חדשות בא לבאן בכל הספר

עיה"ק ירושלים תובב"א
שנת תשנ"ד לפ"ק

ק, שלא נתפרש דין
ובפשטות כשם
קיומו אסור וכמבואר
ניהם אסורים בהנאה
מהל' ע"ז הל"ב,
בזה.

יש מצוה לבער ע"ז
גופא נימא שיאסר
ל זה רק בא"י שיש
דה, אבל בחו"ל אין
לידינו מצוה לבערה
אך מ"מ יש לאסור
אסור רוצה בקיומו
יר בזה, וכמ"ש.

ע"ז ולקרוא לה בית
ז: ואם מסתכל על
חוששני שלא יבזה
רחק ולא להסתכל
יודע עכשיו השעה,
ו ותעב תתעבנו כי

דת בבית תולים

ה ללידות, ולכאורה
עבזה מסייע להם
נ"ז אף דנכרים הוא
ם בפעולות מסייון.

ו המבואר במחבר
אין שאלה, כיון
ו כספי אלא אדרבה
אבל נראה פשוט
להם הוא להראות
שים תמימים, ועי"כ
שים שם זול יותר
לו מתחשבים עם
ולם, ובדרך זה הם
ים ערמימותם עד

ואמנם נשים יהודיות שלנו הבאות שמה אין לחשוש
שיומשכו לדתם ואמונתם ח"ו, אבל יש
לחשוש שעל ידי זה שיראו שם את הנשים שלנו
יבאו שמה, ולכן אף שאין בידנו לאסור ללכת שמה
מדינא, כיון שאין מטיפים לע"ז, מ"מ הוריתי לנשים
שלנו שלא לילד שמה אף שבמקום אחר יצטרכו
לשלם יותר, דלאדם חשוב או לאשה חשובה הדבר
אסור, שאם אחרות רואות אותן הולכות לשם גם הן
חולכות ונמשכות להלל פעולות הנוצרים, ולכן אמרתי
שסתם נשים שלנו הדתיות חשובות הן ולא ילכו
שמה, ומ"מ אין בידנו למחות נגד הנשים שהולכות
לשם, וה' יצילם מהלכך ברשת עובדי ע"ז שעובדים
במלוש טהרה שלא ירגישו טומאתם, אבל נשים
הנמנעות ללדת שם יקבלו על הפרישה שכר מיוחד
בס"ד, שלא הולכות אף שיש שם תנאים נוחים יותר
וכמ"ש"נ.

סימן תיד

שאלה: נשאלתי בפאה נכרית לנשים
שבאה מהודו אם יש בה חשש
תקרובת ע"ז.

נפאה נכרית אפילו מכסה הראש כראוי ואין חשש
משום גילוי הראש, מצוי שיש בזה חשש
אחר: היינו איסור דתקרובת עבודה זרה ח"ו וכמו
שנבאר, שהוא איסור חמור מאד ולדעת הרבה פוסקים
זו בכלל אביזריהו דעבודה זרה דיהרג ואל יעבור,
עין היטב ביו"ד בס"י קנ"ה ס"ב דכן הוא דעת הי"א
שם, ובביאור הגר"א שם ס"ק י"ד מציין שכן הסכמת
הר"א בר"ס קנ"ז, ע"ש, ובפאות נכריות מצוי בזמננו
שנשלח בהאי איסורא או בתערובות, ע"כ נבאר האי
דינא בעזה"ש"ת למעשה, באיזה סוג שערות יש
להחמיר או להדר.

ונקדים לתאר את המציאות היום בשטח זה.
המדובר כאן בפאות שאין השערות מחומר
סינטטי, אלא עשויות מ"שערות אדם", ומקורן מנשים
שמגלחות שערות ראשן ומוכרות אותן להרווח, ורוב
שערות אלו מוצאם מסין שמוכרים אותם בשוק
העולמי בהונג-קונג, סינגפור וכו', וכן יש שבאין
מקוריהם וכדומה, וכל אלו השערות הם מסוג
"אסיאתי", שהטיב שלהם גרוע משאר שערות, וכפי
שנבאר להלן, ולכן מחירים זול יותר. ישנו עוד סוג

מעולה ויקר ביותר הוא המכונה סוג "אירופאי",
שמוצאו מאיטליא, צרפת וכו', ואלו יקרים מאד
שנתקבלו כסוג המעולה ביותר. יש עוד סוג אמצעי
— שערות הבאות מהודו, והם גרועים מאירופא,
ומ"מ טובים משאר שערות אסיאתי מסין וכדומה,
וע"כ מחירים אמצעי, והשערות מהודו משיגים בדרך
תקרובות עבודה זרה וכמו שנבאר, ויצא שערות אלו
גדל והולך מדי שנה וכמו שנבאר.

בשערות מהודו אם יש לחוש שהם מתקרובת ע"ז.
הנה בהודו לפי האמונה העתיקה שלהם המכונה
"הינדו", הם עובדי עבודה זרה ממש כימי
קדם, ולשיטתן שערות בני אדם הן קודש ואסור
לגלחן, ורק כשיש במשפחה איזה צרה ונושעו
וכדומה, אז מגלחין השערות ומביאים אותם לכומר
שמקטיר אותם לעבודה זרה, ובזמן האחרון שיש
צריכה גדולה בעולם לשערות אדם, שנכריות אפילו
פנויות התחילו לחבוש פאות נכריות משערות אשה,
הפסיקו הכמרים להקטיר אותם, או עכ"פ לא את
כולם והתחילו למכור את השערות לסוחרים רשמיים
ומשיגים בכך ממון רב, ואף שבערים גדולות כמו
בומביי לא נהוג, מ"מ בעיירות קטנות וכפרים הגילוח
לע"ז והמכירה מצוי טובא, ובמיוחד בסביבת מדרת,
ומספיק להביא לשוק עולמי שערות אדם דקות מטיב
מצויין המכניסות רוח כספי בשווי עשרות מיליוני
דולרים בשנה, וזהו המקור לשערות הודו שמצויים
בשוק, לשם הקטרה לע"ז, ויש בזה איסור תקרובות
כמו בשחיטה לע"ז, וחמור מע"ז גופא שלע"ז של גוי
יש ביטול, אבל כאן בתקרובות אין ביטול והאיסור
לעולם. (ובסוף הקונטרס שלפנינו יבואר שמן הראוי
היה לשלוח אנשי מדע מנוסים שיבצעו חקירה יסודית
ומקיפה למקורות השערות בהודו, ולברר מנהגי
הדתות בזה).

והנה באמונה טפילה זאת חיים בהודו יותר משלש
מאות מיליוני הודים, וכפי ששמעתי המוני העם
שבכפרים עד היום מדמין שהכומר מקטיר אותן,
שבלאו הכי לא היו מסכימים לגלחן, וזו הסיבה
שהמוכרים או הממשלה מכחישים לפעמים שמקורם
כהנ"ל, אבל הדברים ברורים ואמיתיים, והעידו לפני
סוחרים שנסעו להודו לקנות שערות, ובעיניהם ראו
שמשגים אותם בדרך הנ"ל, ולפ"ז צ"ל אסורין
כתקרובות עבודה זרה.

שערות מהודו מעורבים בשער מאירופא, והסוחרים מרמים בזה.

ויש בזה עוד בעיה, שהקונה היום בשוק פאה נכרית אי אפשר לו להכיר אם המוצא מהודו או לא, דלאחר שהשערות מעובדים (פרוסס) וכ"ש אם כבר היא פאה נכרית מוגמרת, אין ההדיוטות ורוב התגרים יכולים לזהות שערות אלו מהודו, ורק המומחה מבין מהמראה או עכ"פ במשמוש ביד שזהו תוצרת הודו. והן אמת שבשוק לא מצוי פאות העשויות משערות מהודו לבד, וסתם אין צריך לחוש כשאין שמו עליו, ועיקר החשש הוא דלמרות מה שהסוחרים טוענים שזהו סוג מעולה ויקר העשוי על טהרת שערות אירופא, והם עצמם קנו אותן כה"ג, מ"מ האמת שמערבין בשל אירופא גם שערות מהודו, או אפילו דאסיא בשל הודו, ולאחר שעיבדו אותם היטב מוכרים השערות ביוקר כאלו הן על טהרת אירופא אף שמעורב בו דהודו, ובאיסור עבודה זרה לא מהני ביטול וכמו שנבאר.

ושורש החשש בזה, שבעירוב דהודו אינו פוגם השערות מאירופא ממש, וארבה בבחינה מסוימת אפילו משביח בכך שמעמיד את השער, וגם כיון ששערות דהודו זול טפי א"כ מרויחים בכך, וכן לאחר שעיבדו היטב האי תערובות, אי אפשר לשום מומחה להכיר שיש כאן תערובות מהודו, וא"כ יש מקום טובא לחשוש להאי חששא, וכן סיפרו לי כמה סוחרים שדבר זה אפשרי ומצוי, רק קשה לברר בדיוק, שהמסחר דשערות בשוק היום אפוף סודות, ורק בשערות מסין או קוריאה וסוג הזול מאד אין לחוש שמערבין דהודו כיון שיקר מהם, אבל כבר הקדמנו שהמסחר בשערות משתנה מיום ליום, וע"כ לא נוכל לקבוע כאן המצב לתמיד, ולהלן נבאר יותר. (ואף שיש בחוץ לארץ פרופסורים לעניני דתות שאין ידוע להם ממנהג הנפוץ בכפרי הודו לגלח לע"ז והכומרים מוכרים כמ"ש, אבל להסוחרים בשערות ידוע היטב מנהג זה, וכן להבקיאים בתהלכות אנשי העיירות וכפרים שם).

ולא נתבאר לי אם כל החשש הזה דשערות הודו מתקרבות ע"ז הוא ידוע ומפורסם ליהודים החרדים, רק ידוע אני מכמה מקרים ביהודים חרדים סוחרים פיאות בחו"ל שקונים משערות הודו ממש, ובזה הלוא ודאי מדינא הוא איסור חמור, וע"כ אני

תולה שהדבר אינו ידוע ומפורסם כדי הצורך.

זהירות בהוראה באיסור ע"ז.

ונבוא עכשיו לכירור הלכה, והאמת אני שראיתי בפצותי שיח להתחיל, שאיסור ע"ז הוא החמורה שבחמורות, ושמענו מגדולי עולם וצל שנמנעו להורות ולהכריע בהאי איסורא דוקא שזה יסוד היסודות ועיקר שבעיקרים ביהדות, ובסטייה קלה בסברא בלתי נכונה עלולים ליכשל חזי בחמורות, ולפנינו שאלה שנתעוררה רק בזמננו, ושי אני ליכנס לשאול ולחקור בענין זה. אבל אכתוב הנלע"ד כתלמיד הדן ושואל לפני רבותיו, ומה אבקש שלא אכשל בדבר הלכה, רק דברינו כמו"מ והספיקות שיש לנו בכ"ז יביאו תועלת רבה, אבל ההכרעה מסורה לגדולי ההוראה דוקא, ומי שדעתו רחבה יבוא ויכריע בהלכה חמורה זו.

דן אם בגילוח שער לע"ז נאסר משום תקרובת ע"ז.

שורש האי דינא בע"ז (נא.) דפירות שבצון לע"ז נאסרו בכך שהבצירה דומה לשחיטה, וא"כ הכי נמי בגזז שערות ראשו להקטיר לע"ז הוא כשחיטה ונאסר בהנאה מה"ת כדין תקרובות עבודה זרה, דמאחר שעבודתם בהשערות והוא גזז לע"ז דומה לשחיטה ואסור.

מיהו אמרתי לפתוח פתח דלהרמב"ם לא נאסר כה"ג, שהרמב"ם בפ"ג דע"ז (ה"ד) סתם לכאורה דברי עצמו שם, שבייבר מקל לפניו פוסק דנאסר דדומה לשחיטה, ובשחט חגב או בהמה בעלת מום פוסק דלא נאסר שאינו דומה לקרבן ע"ש, וחממה דאטו שחט בהמה בעלת מום גרע משייבר מקל לע"ז דנאסר אף שאינו כקרבן, וכן תמה בהשגת הראב"ד שם. וב"אור שמח" שם תירץ דשחיטה הוא כהנאה לדבר שעולה אחר כך להקטרה, ואין כאן משום תקרובת ע"ז אלא משום שעובד בזה לע"ז, ולכן במחוסר אבר או בחגב שאין בהו הגדר שחיטה כבהמה פטרינן, ולא חשיב מעשה עבודה דע"ז, אבל הקטיר או הקריב חגב לע"ז נאסר משום תקרובת ע"ז, דלא גרע מספת לה צואה או ניסך לה מי רגלים דנאסר ע"ש. ולפי זה בצר פירות לעבודה זרה דנאסר, צ"ל לדעתו שאינו דומה לשחיטה שאין אחר בצירת הפירות שום עבודה רק מניחה בבית האלילים, ולכן הבצירה לחוד היא העבודה ואינו כשחיטה שקודם

להקטרה וסגי בהכ שגוזזין השערות כדי בהמה להקטיר שא בשערות שלא נאסר בפני ע"ז שעובד בכך ע"ז, ולפ"ז לכאורה אלו

אמנם יש לדחות,

נחשב אצל

שמוסרים לכוזר

האלילים, וא"כ לא

אפשר לפרש כפשוטו

שצואתו דומה לבהמה

הוא דבעינן דוקא

בחגב או בעל מום

הא לא שייך כלל לע

בכך. וכן משמע כה

חגב שלא נאסר, ו

להקטיר אחר כך, ו

לפרש בחגב שלא נ

אח"כ. וביותר נראה

לאסור, דכל דבריו ד

הוא דפוטר בשחיטה

אבל בשערות אין ע

תמיד למקל נמצא ה

לנויר ששורפין שע

להלן, ועוד דהלא

הר"ן חולק וסבירא

הוא הדין בבעל מום

להתיר איסור תקרה

משום עבודה זרה חי

לענין איסור שיהא ו

פנים, וכמבואר בסוג

כעין פנים חייבין

שוב אמרתי עוד ס

"שייבר מקל נ

דוקא, ויש לומר כ

ממש רק דומה לה,

דוקא, ובבצר פירו

היינו טעמא דפיר

אינו ידוע ומפורסם כדי הצורך.

ות בהוראה באיסור ע"ז.

בירור הלכה, והאמת אגיד שיראתי שיח להתחיל, שאיסור ע"ז הוא רות, ושמענו מגדולי עולם זצ"ל ולהכריע בהאי איסורא דוקא שזהו עיקר שבעיקרים ביהדות, ובסטייה לתי נכונה עלולים ליכשל ח"ו. שאלה שנתעוררה רק בזמננו, ומי ל ולחקור בענין זה. אבל אכתוב דין ושואל לפני רבותיו, ומה אבקש הלכה, רק דברינו כמו"מ והספיקות יביאו תועלת רבה, אבל ההכרעה נוראה דוקא, ומי שדעתו רחבה יבוא ייע בהלכה חמורה זו.

ער לע"ז נאסר משום תקרובת ע"ז.

ז בע"ז (נא.) דפירות שבצדן לע"ז כן שהבצירה דומה לשחיטה, וא"כ שערות ראשו להקטיר לע"ז הוה: הנאה מה"ת כדין תקרובות עבודה בודתם בהשערות והוא גזו לע"ז מה לשחיטה ואסור.

פתוח פתח דלהרמב"ם לא נאסר הרמב"ם בפ"ג דע"ז (ה"ד) סותר זו שם, שביביר מקל לפניו פוסק זיטה, ובשחט חגב או בהמה בעלת סר שאינו דומה לקרבן ע"ש, ותמוה בעלת מום גרע משיביר מקל לע"ז כקרבן, וכן תמה בהשגת הראב"ד שם תירץ דשחיטה הוא כהכנה ר כך להקטרה, ואין כאן משום מום שערות עובד בזה לע"ז, ולכן בחגב שאין בהו הגדר שחיטה א' חשיב מעשה עבודה דע"ז, אבל וגב לע"ז נאסר משום תקרובת ע"ז, לה צואה או ניסך לה מי רגלים זה בצד פירות לעבודה זרה דנאסר, דומה לשחיטה שאין אחר בצידה ה רק מניחה בבית האלילים, ולכן העבודה ואינו כשחיטה שקודם

להקטרה וסגי בהכי לאסור. ומעתה בנידון דידן שגזוין השערות כדי להקטיר אחר כך, דומה לשחיטת החמה להקטיר שאפילו בבעל מום פטור, וכ"ש בשערות שלא נאסרו בכך, ולא דמי לשבירת מקל בפני ע"ז שעובד בכך לחוד וסגי ולכן נאסר כתקרובת ע"ז, ולפי"ז לכאורה יש לנו סמך להקל שאין בשערות אלו איסור תקרובות.

אמנם יש לדחות, חדא דהכא גזיזת השערות עצמה נחשב אצלם לגוף העבודה זרה, ומה שמוסרים לכומר להקטרה ושריפה הוא לייקר האלילים, וא"כ לא דמי כלל, ותו דשיטת הרמב"ם אפשר לפרש כפשוטו, ששחיטת חגב מבואר בסוגיא שצארו דומה לבהמה, וכן בעל מום שדומה לבהמה הוא דבעינן דוקא דומיא לה בבהמה כשרה, ולכן בחגב או בעל מום לא נאסרו, משא"כ בגזיזת שערות הא לא שייך כלל לשחיטת בהמה, ונראה דלכ"ע נאסר בכך, וכן משמע כהאי פירושא שהרמב"ם סתם בשחט חגב שלא נאסר, ולא פירש דמיירי דוקא בנתכזין להקטיר אחר כך, ולדברי ה"אור שמח" היה צריך לפרש בחגב שלא נאסר דוקא כה"ג שדעתו להקטירו אח"כ. וביותר נראה דאפילו לביאור האור"ש גופא יש לאסור, דכל דבריו דוקא בבעלי חיים כמו בהמה וחגב הוא דפוסט בשחיטה כשאנו ראוי וצריך עוד הקטרה, אבל בשערות אין עלייהו תואר קרבן כלל, וע"כ דומין חמיר למקל נמצא דגם לאור"ש חייבין כה"ג (ולא דמי לגזיז ששורפין שערותיו תחת הדוד וכמו שנבאר להלן), ועוד דהלא הרא"ש השיג על הרמב"ם וכן הדין חולק וסבירא להו שלדידן דשיביר מקל חייב הוא הדין בבעל מום וחגב, ולפי כל זה פשוט שאין להתיר איסור תקרובות מסברא הנ"ל, דלענין חיוב משום עבודה זרה חייבין בכל אופן שהוא כדרכה, ורק לענין איסור שיהא התקרובת אסור בהנאה בעינן כעין פנים, וכמבואר בסוגיא שם, ומעתה י"ל דפירות דהוא נעין פנים חייבין שלא בפניה אף בשלא כדרכה ובשיביר מקל.

שוב אמרתי עוד סברא לדייק בלשון הגמרא דמסיק "שיביר מקל בפניה חייב", משמע שיביר בפניה דוקא, ויש לומר כיון שאין שבירת מקל כשחיטה ממש רק דומה לה, לא אסרינן אלא בפני האלילים דוקא, ובבצר פירות שנאסרו אף שלא בפני הע"ז, היינו טעמא דפירות הוו מילי דקרבן כבכורים

וכמבואר בר"ן ולהכי נאסרינן אף שלא בפניו, אבל שערות שאינם מילי דקרבן, דבנזיר נמי אינה עבודה כמ"ש, אין לחייב אלא בפני האלילים, אבל לא מצאתי ראיות להאי סברא, ועוד שלא נתברר לי אם באמת מגלחין תמיד שלא בפני האלילים דוקא.

וביותר יש לומר ולחלק שדוקא בשיביר מקל נאסרת רק אם שיביר בפניה, והיינו כשאין עבודתה בכך והא דחייבין עליה מפני שהיא כעין עבודת פנים דהוי כשחיטה ולכן מתחייב רק כשהי' בפניה דאז הוי כעין פנים, אבל בהודו שדרך עבודתה הוא בגילוח השערות להקטרה בזה אין צריך שיהא כעין עבודת פנים ולא צריך בפניה, ונאסרו השערות שגילחן לע"ז שדרכן בכך לע"ז אף דהוי שלא בפניה, דהוה בכך כקרבן ממש.

ועוד נראה דאפילו נימא דלא חשיבא עבודתה בכך ואין נאסר משום תקרובת ע"ז, מ"מ כיון דבכעין פנים בכל גווני נאסר משום תקרובת ע"ז, הנה שערות שמקטירים לע"ז חשיבא כעין פנים, דלענין הקטרה אין צריך בע"ח ואפילו קרבן עצים שמקטירים במזבח חשיבא קרבן, ולכן גם הקטרת שערות דינו כעין פנים, דאפילו יתברר ששריפת השערות בהודו אינה נעשית כמזבח או בבמה ולא דמי כלל להקטרה אצלנו, בע"ז ס"י במעין פנים לחוד, שבניסך נאסר אפילו מי רגלים, ושבר מקל נמי חייב בזביחה, וכאן נמי שריפה לחוד נאסר כיון דדמי להקטרה דילן, ונראה דכיון דחייבין בכעין פנים מחשבין נמי מעבודה לעבודה ולכן גם בגילוח השערות הוא כעין שחיטה כדי להקטירם לע"ז ועל כן אסור כתקרובת ע"ז ודו"ק היטב.

וביותר נראה עוד סברא לאסור, דכאשר מביאים את השערות לבית אלילים הלוא אפילו לא מקטירים נאסר הכל, שרק בהכניסום להקטרה ועדיין לא הקטירום הוא דלא נאסרו ע"ש, וכדמשמע להדיא ברמב"ם פ"ז דע"ז (הלכה ט"ו) ועיין היטב בב"ח וש"ך קל"ט ס"ק ג' דראוי לאסור מה"ת כה"ג, ואולי הטעם דהוה נוי וכבוד לבית האלילים ונויי ע"ז אסור בהנאה, וכ"ש בעניננו שעבודתה נמי בכך וצ"ב. ובלאו הכי הר"ן מפרש שאם מקטיר אפילו מקצת נאסר הכל בהנאה, ועכ"פ פשוט שאין להקל כלל בשערות אלו וראוי לאוסרן כתקרובות עבודה זרה ממש.

מברר דבענינו נאסר בהנאה מה"ת משום תקרובת ע"ז לכו"ע.

ונבאר עתה עיקר איסור הנאה דתקרובות ע"ז, שלכאורה מצינו מחלוקת הראשונים בעיקר איסור הנאה דתקרובות ע"ז, שהתוס' בב"ק עב: נסתפקו אי אסור מה"ת או רק מדרבנן, וברשב"א קידושין דף נח. מפורש שאינו אלא איסור דרבנן, דאיסור הנאה מתקרובות ע"ז ילפינן בע"ז דף ג. מדכתיב ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים ודברי קבלה הן ואסמכתא דרבנן. וע"ש בריטב"א שמסיק דאסור מה"ת, וכן מפורש ברמב"ם פ"ז מהל' ע"ז הל"ב, ובסה"מ מצוה קצ"ד וברמב"ן שם. ונראה לע"ד שבנידון דידן אפשר דלכ"ע אסור מה"ת, דעיקר איסור תקרובות מפורש בהרמב"ם ועוד פוסקים דהיינו מדכתיב "ולא ידבק בידך מאומה מן החרם", וכן נראה מגמרא דע"ז דף לד: ובירושלמי פ"ה הל' י"ב, והאי קרא אוסר נמי בהנאה. וי"ל דהאי קרא אוסר נמי בהנאה. וי"ל דגם להפוסקים שאסור בהנאה רק מדרבנן, יש לפרש דהיינו טעמא דס"ל דמפרשין שהאיסור כדרכו דוקא, כגון זבח ראסור באכילה דכתיב ויאכלו זבחי מתים אסרינן באכילה דוקא שעומד לכך, או ביין נסך דכתיב ישתו יין נסיכם מפרשין דהיינו בשתייה דוקא, ולא באיסורי הנאה, דבדבר שעומד לאכילה [והוקצה לע"ז היה עיקר בחשיבות לאכילה] להני שיטות האיסור בהנאה רק מדרבנן, אבל בדבר שעומד רק להנאה כמו בשערות נראה דלכו"ע אסור מה"ת בהנאה, מדכתיב ולא ידבק בידך מאומה מן החרם.

ולע"ד דברים אלו מכוונים בשיטת הרמב"ם, שבריש פ"ז דע"ז (ה"ב) פוסק "ע"ז ומשמשה ותקרובת שלה וכל הנעשה בשבילה אסור בהנאה שנאמר ולא תביא תועבה אל ביתך, וכל הנהנה באחד מכל אלו לוקה שתים אחת משום ולא תביא ואחת משום ולא ידבק בידך מאומה מן החרם" ע"ש. הרי דס"ל להדיא שלוקין אם נהנה מתקרובות עבודה זרה. ולהלן (הלכה ט"ו) פוסק "וכל הנמצא בבית עבודה זרה אפילו מים ומלח אסור בהנאה מה"ת, ומסיים דהאוכל ממנו כל שהוא לוקה, משמע דרק האוכל לוקה אבל הנאה מתקרובות עבודה זרה אין לוקין, וע"כ נראה שמחלק בדבר שעיקרו להנאה לוקה אם נהנה, אבל במים ומלח שעיקרן לאכילה אם נהנה אין לוקין, וזוהי דעת הרמב"ם בכל איסורי הנאה

דהיכא שעיקרו לאכילה אין לוקין על ההנאה, ע"ן בפ"ח דמאכלות אסורות (הלכה ט"ז) ובמ"מ שם דמבואר כע"ז ע"ש. ולפי"ז בנידון דידן בשערות שעומדים להנאה א"כ האיסור הנאה הוא מה"ת כמ"ש.

ולפ"ז נחא ליישב סתירת דברי הרשב"א שבטע"ש שעה"מ פ"ה דאישות הביא שהרשב"א בחידושו לסנהדרין מז: (בכת"י) גבי הא דאמרין משמשין ממשמשין גמרינן הקשה מעורו של מן דטמא רק מדרבנן, דמי גרע מתכריכין דאסור מהתורה דהא ע"ז ילפינן ממת ותקרובת ע"ז אסור בהנאה מה"ת ע"ש. חזינן ברשב"א דתקרובות ע"ז אסור בהנאה מה"ת, וזה סותר למש"כ הרשב"א בקידושין דף נח. שהבאנו לעיל דס"ל שאינו אלא מדרבנן ולדברינו נחא שבקידושין מיירי כעין יין נסך דהוה מידי דאכילה וזוה אסור בהנאה רק מדרבנן, אבל בעור וכדומה דקאי שם בסנהדרין אינו ראוי לאכילה וע"כ האיסור הנאה גם לדירה מדאורייתא, וכן א"ש בזה דברי התוס', דבע"ז (יב: ד"ה אלא) מסקי בהנאה וורד דאסור מה"ת, ולכאורה קשה דהא תוס' בב"ק ס"ל דתקרובות ע"ז אסורה בהנאה רק מדרבנן, ולפי מה שביארנו נחא דהתם כיון שאינו עומד לאכילה אסור בהנאה מה"ת, ורק בזבח [נדבה מיירי התוס' בב"ק] ויין נסך דעומד לאכילה האיסור בהנאה רק מדרבנן.

ומיושב בזה עוד, הא דאמרין ביבמות קג: דסנול דתקרובות ע"ז פסול לחליצה, ומשמע קצת דהיינו מה"ת, דאולי מפני מצוה דרבנן לחוד לא נקרא כתותי מיכתת שיעורא. וכן משמע בתוס' סוכה דף לה. ד"ה לפי, שהקשו דאתרוג של ערלה ייפסל משום שמצותו בשריפה ואפשר דהוא מהתורה וכתותי מיכתת שיעוריה ע"ש, ומבואר דכתותי מיכתת שיעוריה אמרינן רק כשאסור מהתורה, וכן הו' משמעות הסוגיא ביבמות דסנול של ע"ז פסול מה"ת ע"ש, ולכאורה תיקשי להסוברים דאסור בהנאה רק מדרבנן, ולהאמור נחא דשאני סנול הואיל ואינו עומד לאכילה לכן האיסור בהנאה מה"ת וא"ש ודו"ק היטב כי הדברים נכונים בעזהשי"ת.

שוב דנתי שלכאורה יש להוכיח כן מסוגיית הגמרא בחולין (קטו:) דמייתי לאסור בשר בחלב בהנאה מק"ו דערלה שלא נעבדה בה עבירה ואסורה

בהנאה בשר בחלב שנת ולכאורה קשה להפוסק אסורה בהנאה מהתורה דחי דתקרובת ע"ז יוכיז באכילה מהתורה ואפי' ולדברינו דכשאינו עומד אסור מה"ת א"ש, דבע אסור בהנאה מה"ת, ומ גם בב"ת הוא מידי (ובדברי התוס' שם ק' דתקרובות ע"ז אסורה סותרין למש"כ בב"ק מהתורה ו

מ"מ אם תקרובות ע"ז יש שהוכיחו דתקרובות (לד:) אמרינן המי מקודשת דכתיב ולא י' ובפשוט עגלי ע"ז היו עגלי ע"ז שנזכרו בההו' דע"ז ה"ז) מפורש דינא מוכח דתקרובות אסור השיטות דס"ל שאינו אי דסמכין על הקרא דו' דאסור בהנאה מה"ת י' ערופה דכפרה כתיב בה להשאר פרש וכדאית חמורה וכו', וע"כ הא דאסור מהאי טעמא ב דוקא בפרש שאינו ראוי כגון יין נסך וזבח הוא בהנאה רק מדרבנן, אב האיסור בהנאה גם מה"ת לעיין לשיטת הראשונים מהתורה ילפינן מקרא א ידבק בידך מאומה כ בסה"מ קצ"ד, וצ"ע טון חרם, וכבר העירו מזד ובביאור הגרי"פ פערלא מה שתירצו. [והגרי"פ איסור הנאה מתקרובות לחומר לאו ש

ו לאכילה אין לוקין על ההנאה, עיין
ות אסורות (הלכה ט"ז) ובמ"מ שם
ז ע"ש. ולפי"ז בנידון דידן בשערות
נאה א"כ האיסור הנאה הוא מה"ת
כמ"ש.

ליישוב סתירת דברי הרשב"א שבספר
"מ פ"ה דאישות הביא שהרשב"א
נהדרין מז: (בכת"י) גבי הא דאמרין
שמשין גמרין הקשה מעורו של מת
רבנן, דמי גרע מתכריכין דאסור מהתורה
פינן ממת ותקרות ע"ז אסור בהנאה
חזינן ברשב"א דתקרות ע"ז אסור
וזה סותר למש"כ הרשב"א בקידושין
נאנו לעיל דס"ל שאינו אלא מדרבנן.
א שבקידושין מיירי כעין יין נסך דהוה
ו בזה אסור בהנאה רק מדרבנן, אבל
דקאי שם בסנהדרין אינו ראוי לאכילה
הנאה גם לדידה מדאורייתא, וכן א"ש
נ"ס, דבע"ז (יב: ד"ה אלא) מסקי בהנאת
מה"ת, ולכאורה קשה דהא תוס' בב"ק
ת ע"ז אסורה בהנאה רק מדרבנן, ולפי
ניחא דהתם כיון שאינו עומד לאכילה
מה"ת, ורק בזבח נדבזה מיירי התוס'
נסך דעומד לאכילה האיסור בהנאה רק
מדרבנן.

ה עוד, הא דאמרין ביבמות קג: דסנדל
זקורות ע"ז פסול לחליצה, ומשמע קצת
דאולי מפני מצוה דרבנן לחוד לא נקרא
ת שיעורא. וכן משמע בתוס' סוכה דף
י, שהקשו דאתרוג של ערלה ייפסל משום
שריפה ואפשר דהוא מהתורה וכתותי
נוריה ע"ש, ומבואר דכתותי מיכתת
מרינן רק כשאסור מהתורה, וכן הרי
ווגיא ביבמות דסנדל של ע"ז פסול מה"ת
רה תיקשי להסוברים דאסור בהנאה רק
האמור ניחא דשאני סנדל הואיל ואינו
ה לכן האיסור בהנאה מה"ת וא"ש ודו"ק
זכ כי הדברים נכונים בעזה"ש.

שלכאורה יש להוכיח כן מסוגיית הגמרא
ין (קטו:) דמייתי לאסור בשר בחלב
ו דערלה שלא נעבדה בה עבירה ואסורה

בהנאה בשר בחלב שנעבדה בה עבירה לא כל שכן,
ולכאורה קשה להפוסקים דס"ל דתקרות ע"ז אינה
אסורה בהנאה מהתורה אלא רק באכילה, אמאי לא
וחי דתקרות ע"ז יוכיח דנעבדה בה עבירה ואסורה
לאכילה מהתורה ואפילו הכי אינה אסורה בהנאה,
ולדברינו דכשאנו עומד לאכילה רק להנאה לכ"ע
אסור מה"ת א"ש, דבע"ז נמי כשאנו עומד לאכילה
אסור בהנאה מה"ת, ומיהו יש לדחות ראיה זו דהא
גם בב"ח הוא מידי דאכילה ולא יאסר בהנאה.
(ובדברי התוס' שם קטו. ד"ה חדא מבואר דס"ל
דתקרות ע"ז אסורה בהנאה מה"ת ע"ש, ולכאורה
סותרין למש"כ בב"ק עב: דנסתפקו אם איסורו
מהתורה ולמשנ"ת א"ש).

מ"מ אם תקרות ע"ז אסור בהנאה מן התורה.

יש שהוכיחו דתקרות אסור בהנאה מה"ת, דבע"ז
(לד: דאמרין המקדש בפרש עגלי ע"ז אינה
מקודשת דכתיב ולא ידבק בידך מאומה מן החרם,
ובפשטות עגלי ע"ז היינו עגלים הנקרים לע"ז וככל
עגלי ע"ז שנזכרו בההוא סוגיא שם, ובירושלמי (פ"ב
דע"ז ה"ז) מפורש דינא דפרש בתקרות דע"ז, הרי
מוכח דתקרות אסור בהנאה מה"ת, ותמהו על
השיטות דס"ל שאינו אלא מדרבנן, ומסקי שאין לומר
דסמכין על הקרא דויאכלו זבחי מתים, שמת גופא
ואסור בהנאה מה"ת ילפינן מקדשים דהוקש לעגלה
עופה דכפרה כתיב בה כקדשים, דהרי התם אין אסור
לחשאי פרש וכדאיתא התם והלוא קיבת עולה
חמורה וכו', וע"כ האיסור רק מלא ידבק, ומוכח
דאסור מהאי טעמא בהנאה מה"ת, ולדברינו היינו
דוקא בפרש שאינו ראוי לאכילה, דרק במידי דאכילה
נזון יין נסך זבחה הוא דשיטת כמה פוסקים דאסור
בהנאה רק מדרבנן, אבל בפרש שאינו ראוי לאכילה
האיסור בהנאה גם מה"ת גם לדידהו וא"ש. ועדיין יש
לעין לשיטת הראשונים דהא דתקרות ע"ז אסור
מהתורה ילפינן מקרא אחר ולא ילפינן לה מל"ת דלא
ידבק בידך מאומה מן החרם, וכמבואר ברמב"ן
בס"מ קצ"ד, וצ"ע טובא דסוגיא מפורשת כאן דהוה
חרם, וכבר העירו מזה ב"דבר אברהם" ח"ב (לג)
ובביאור הגרי"פ פערלא לרס"ג (ל"ת ו) וע"ש היטב
מה שתירצו. [והגרי"פ העלה שגם לרמב"ן נלמד
איסור הנאה מתקרות ע"ז אלא דלא ילפינן מינה
לחומר לאו שיהא במלקות ע"ש].

הן אמת שביין גופא לכאורה גמרא מפורשת היא
בפסחים כב. דין שנתנסך אסור בהנאה מה"ת
ע"ש ובס"מ (קצד) ובמפרשים שם, וקשה מזה
להשיטות שאינו אלא מדרבנן, ונראה ליישב דין
עצמו שניסך ממש אסור מה"ת, והמחלוקת היא רק
בשחט כדי להקטיר לע"ז או בניסוך שמנסכים מעט
יין מהחבית לע"ז ושותין שאר יין בחבית. ע"ע
בדברינו ב"פשט ועיון" על חולין סימן ר"ד, (וע"ש
שהבאתי שבעיני ראיתי בנוסעי למקום אחד והלכתי
להתפלל וראיתי כיצד הכמרים לקחו חבית יין נסכו
קצת וכל שאר החבית שתו לשכרה והתהוללו). שו"מ
ב"צפנת פענח" פ"א מהל' מאכלות אסורות חילוק זה
דבדבר הקרב בעצמו לע"ז זה אסור בלאו ורק הקרב
ודוקא בפני ע"ז, אבל הדבר הנשאר ממנו כגון העור
או שהקריבו לע"ז רק הדם והחלב, וכן ביין נסך מה
שנשאר בכלי אף שעשה בו מעשה וסכסך לע"ז
ששפך מעט לע"ז זה אסור רק מקרא ד"ישתו יין
נסיכס" ויעוש"ה, ועפי"ז י"ל דמהאי קרא דישתו יין
נסיכס נאסר רק בשתיה ולא בהנאה, ומה שנתנסך
ממש דאסור מקרא דוהיית חרם כמוהו נאסר בהנאה
מהתורה וכמ"ש.

ומעיקרא חשבתי לחלק דאף שתקרות אסור
בהנאה מה"ת, הלוא בע"ז (כט: ילפינן
לה מדכתיב אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכס,
מה זבח אסור בהנאה אף יין נמי אסור בהנאה, וזבח
גופיה מגלן דכתיב ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי
מתים, מה מת אסור בהנאה אף זבח אסור בהנאה,
והני קראי הלא מיירי בשל ישראל, וא"כ יש לומר
דרק בשל עכו"ם הוא דס"ל לכמה מהראשונים שאין
בתקרות ע"ז דילהו איסור תורה, אבל בשל ישראל
לכו"ע אסור בהנאה מהתורה, וביותר שהלוא במת
גופא דאסור בהנאה מביא רבינו הגר"א זצ"ל (ביו"ד
סי' שמ"ט) דמת עכו"ם שרי בהנאה, וכן נראה מבואר
בדעת התוס' בפ"ק דב"ק דף ט: סוד"ה מה, וברמב"ן,
רשב"א ור"ן שם ע"ש. וכע"ז דעת השואל בתשובות
הרשב"א ח"א סימן שס"ה, [דאי נימא דמת עכו"ם
אסור בהנאה ל"ל שור ולא אדם למעוטי עכו"ם הקנוי
לישראל, תיפוק ליה מקרא ד"והמת יהיה לו" מי
שהמת שלו וממעטין מיני' שור פסוה"מ דאסור
בהנאה וה"ה גילף מיני' מת עכו"ם דאסור בהנאה,
אע"כ מוכח דשרי בהנאה מהתורה]. אבל האמת שאין
לחלק כלל בכך, ורק לענין איסור הנאה ממת הוא

שמו

תשובות

יורה דעה

והנהגות

תשובות

דס"ל להני ראשונים דבמת עכו"ם שרי בהנאה, אבל לענין איסור תקרובות ע"ז דאסור בהנאה מה"ת היינו גם דעכו"ם, דעיקר הקרא "ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמוהו" מיירי בע"ז דעכו"ם, וכן משמע בע"ז לב: ביוצא מבית העכו"ם דאסור מה"ת בשל עכו"ם, דילפינן שם דמטמא באוהל מקרא דויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת מטמא באוהל אף תקרובת ע"ז מטמא באוהל ומיירי שם בע"ז של עכו"ם ע"ש. וכן להלן שם (לה.) בגמרא פריך לרבי יהושע דאסרו גבינת עכו"ם משום דמעמידין בעור קיבת עבודה זרה, דא"כ יאסר בהנאה, ומשמע קצת דאסור מה"ת דהא אסרינן נמי בספק, והרמב"ן בסה"מ (קצ"ד) מפרש עיקר איסור תקרובות מדכתיב וקרא לך ואכלת מזבחיו הרי דמיירי בשל עכו"ם, וצ"ל דילפינן מקרא דויצמדו דתקרובות כעבודה זרה גופא ואין חילוק ואין לה ביטול, וכן לא מצינו בפוסקים חילוק בזה בין של ישראל ועכו"ם וא"ש. (ברם עיין היטב בשו"ת הרשב"א סימן שס"ה דמת עכו"ם אסור בהנאה, והוכיח כן מהא דין נסך אסור בהנאה וילפינן לה מזבח וזבח איתקש למת, ואם מת עכו"ם היה שרי בהנאה מאי ראיא מייתי ע"ש, ומסיק שם דשער המת נמי אסור בהנאה כדמוכח בערכין ז. ונדלא כשיטת הרמב"ם שהקיל בשער של מת, ולכאורה משמע דלהפוסקים דמת עכו"ם שרי בהנאה גם תקרובות דידהו הוא מדרכנן, אך זה אינו דאין לחלק בין תקרובת ע"ז של ישראל לבין של נכרי וכמ"ש, אלא שהרשב"א דן דאפשר דגם דישאל שרי דהושה למת עכו"ם ודחאה ע"ש היטב וצ"ב).

אם יש דין יהרג ואל יעבור בתקרובת ע"ז.

ועתה מאחר שנתבאר לן שהשערות מהודו אסורין מה"ת, נבאר עוד מחומר האיסור בזה, דע"ז ואביזרייהו הלא קי"ל דיהרג ואל יעבור, ובשו"ת הריב"ש מסיק שגם בתקרובות ע"ז הדין דיהרג ואל יעבור, עיין היטב ביו"ד קנ"ה ובמפרשים שם, רק לכאורה קשה על זה מהרמב"ם ריש פ"ח דמלכים דכתב דבשעת מלחמה שרינן מאכלות אסורות ואפילו יין נסך ע"ש, ולכאורה מוכח בפשיטות שאין בזה דין יהרג ואל יעבור, שאם יש על זה דין מסירת נפש עד שיהרג, לא מסתבר להתיר כלל אפילו בשעת מלחמה א"ו אין דין יהרג ואל יעבור, ומצאתי "בהעמק שאלה" (האזינו קס"ב) שהרמב"ם מיירי ביין נסך לפני

שניסך ממש רק שכשך, דאסור רק בשתייה מדכתיב ישתו יין נסיכם ע"ש.

שוב מצאתי ב"אור שמח" שם שיישב הראיה ואין לדחות דברי הריב"ש, דהא מצינו שבשעת מלחמה שרינן יפת תואר אף דקנאין פוגעין בו ויהת ואל יעבור ואפילו הכי הותר, וא"כ הכי נמי אף דיהת ואל יעבור, מ"מ כשהוא רעב ילפינן מקרא דהותר בשעת מלחמה וא"ש, ויש מחמירים טפי באיסור תקרובות שאפילו בדרכנן כגון סתם יינם יהרג ואל יעבור, וב"חכמת אדם" (כלל פ"ח ס"ק ב') כתב שאין לנו הכרעה גמורה בזה, וחולה שיש בו סכנה ורצה להחמיר ולא לשתות סתם יינם מסתפק אם שרי להטעותו לומר לו שהיין כשר, רק אומרים לו שדעת רוב הפוסקים להתיר בסתם יינם ע"ש היטב.

ומכ"ז מבואר לן כמה החובה ליוהר מחשש שערות מהודו, ויש לתמוה על רבני זמננו שלא נתעוררו כדי הצורך להזהיר על כך, ואם באכילת בשר שהוא רק איסור לאו דנבילה וטריפה נזהרין בכל מיני חומרות ואין סומכין על רוב וכד', ואין אוכלין אלא כשאין שום פקפוק, והבשר יהא כשר בלי נדנוד חשש כלל, ק"ו שצריך בירור והשגחה יתירה שלא ייכשלו ח"ו בביתו באביזרייהו דעבודה זרה ליהנות מתקרובות עבודה זרה, וצריך בירור גמור שאין משערות הודו, ולהסתמך רק על מוכר נאמן שקנה ממקור נאמן וכמו שיתבאר הכל בדברינו להלן בעזהש"ת.

יוצא מדברינו דשערות מהודו אסורין מה"ת באיסור תקרובות ע"ז, ואין להקל בהאי איסורא החמור מאד, ויש ליוהר מכל נדנוד חשש וספק.

פיאות משערות סוג אירופאי.

לאחר שביארנו דין שערות הכאות ממדינת הודו שאסורין מדינא, נבוא לבאר הדין בשערות מסוג אירופאי, ואלו מצויים היום מאד בשוק והם היקרים, ורבים קונין סוג פאה כזאת דוקא מפני השער הדק והטיב המעולה, וכבר הבאנו לעיל מפי מומחים שראוי לחוש שאין שערות אלו על טהרת מוצא אירופאי כלל, הם ידועים כסוג אירופאי וכאלו כולו מאיטליא או צרפת וכדומה מפני שהטיב מובחר, אבל באמת לפעמים מערבים בעיבודם גם שערות מהודו עד שלא ניכר התערובות כלל, ואדרכה תעורבה

השערות מהודו משכיחה את שהתסרוקת מתקיים טפי וכו', שהשערות בהודו זול טפי. ועוד י שערות אירופאי, ומערכין משער החשש מבוסס מאד, ומה גם שאי אף שנמכרין בתורת פיאות על טה שהעירוב אינו פוגם כלל רק אדו היטב בזה.

כל דפריש בעבודה

ועכשיו נבוא לבירור הלכה, דלנ דפריש מרובא פריש, שמעורב עם שערות מהודו שאין זה אינו, דעיקר הדין כל דפריש כשכשר כשר ונבילה מאותו סוג כל דפריש מרובא פריש ונכראה ל בשר נבלה זול טפי ועכו"ם קונה אף שהרוב כשר אמרינן שקנה דנו שייך בזה דין רוב, כ"כ הר"ן (ועיין עוד בדברי א"ז התבוא"ש יו' ובפמ"ג בשפ"ד), ולפ"ז הכא נמי ואדרכה לצורך העירוב באירופאי דהודו דוקא, שהטיב מעולה וד המרמין רצונם באלו דוקא שמשנ דאסיא שאולי פוגם בהטיב, ולא דפריש, ויש לחוש מדינא לתעו היטב כי זה ברו

דין ביטול ברוב בעכו

ולחלן הבאנו עוד מחלוקת האו אי תלוי ברוב בשר כט המוכרות כשר, והכי נמי אם נג השערות אולי נמצא אצלם נמי מי כקבוע ואין בזה דין כל דפריש, ו דלא בטל, באיזה אופנים אמרינן עיקר השאלה אי לא צריך לחוש כיון דרוב השערות הם דאירופא שער אירופאי דמשובח וע"כ א דהודו דגרוע הוא כמעט כדי של משער דהודו ולא יהא משובח וא"כ ראוי לחקור אי ע"ז בטל ו כאן בענין זה, שזהו היסוד וע בשערות מאירופא. הנה במחבו

י"ק בשתייה מוכתב
י"ש.

שייב הראיה ואין
הא מצינו שבשעת
אין פוגעין בו ויהרג
כ הכי נמי אף דיהרג
לפינן מקרא דהותר
מירים טפי באיסור
סתם יינם יהרג ואל
י"ס"ק ב' כתב שאין
שיש בו סכנה ורצה
ז מסתפק אם שרי
ק אומרים לו שדעת
יינם ע"ש היטב.

ליזהר מחשש שערות
ל רבני זמננו שלא
ך, ואם באכילת בשר
יפה נזהרין בכל מיני
י, ואין אוכלין אלא
בשר בלי נדנוד חשש
יתירה שלא יכשלו
בזה זרה ליהנות
בירור גמור שאין
ל מוכר נאמן שקנה
הכל בדברינו להלך

זסורין מה"ת באיסור
בהאי איסורא החמור
ד חשש וספק.

אירופאי.

באות ממדינת הודו
לבאר הדין בשערות
יום מאד בשוק והם
את דוקא מפני השער
נו לעיל מפי מומחים
לו על טהרת מוצא
אירופאי וכאלו כולו
שהטיב מוכחר, אבל
ם גם שערות מהודו
ל, ואדרבה תערובת

השערות מהודו משכיחה את הסוג האירופאי
שהתסרוקת מתקיים טפי וכו', וכן מרויחים בזה
שערות בהודו זול טפי. ועוד שלפעמים חסר להו
שערות אירופאי, ומערבין משערות הודו או אסיא,
וחשש מבוסס מאד, ומה גם שאינו נחשב רמאי כלל,
אין שנמכרין בתורת פלאות על טהרת שערות אירופא,
שהעירוב אינו פוגם כלל רק אדרבה משכיח, ודו"ק
היטב בזה.

כל דפריש בעבודה זרה.

ועכשיו נבוא לבירור הלכה, דלכאורה הא קי"ל כל
דפריש מרובא פריש, וא"כ למה נחוש
שמעורב עם שערות מהודו שאינו אלא מיעוט, אבל
ז אינו, דעיקר הדין כל דפריש מרובא פריש מיירי
בשער כשר ונבילה מאותו סוג ומחיר בזה אמרינן
כל דפריש מרובא פריש וכנראה לקח מהרוב, אבל אם
כשר נבלה זול טפי ועכו"ם קונה נבילה שזול יותר,
אין שהרוב כשר אמרינן שקנה דנבילה דזול טפי, ולא
שייך בזה דין רוב, כ"כ הר"ן בפ"ז דחולין, ע"ש.
ועיין עוד בדברי א"ז התבאר"ש יו"ד סימן ס"ג ס"ק ה'
ובפמ"ג בשפ"ד, ולפ"ז הכא נמי אין השערות שוין,
ואדרבה לצורך העירוב באירופאי מועיל טפי השערות
ההודו דוקא, שהטיב מעולה ודומה לאירופא, ע"כ
המרמץ רצונם באלו דוקא שמשכיח טובא ולא ברוב
דאסיא שאולי פוגם בהטיב, ולא שייך כאן דין כל
דפריש, ויש לחוש מדינא לתערובות ההודו, ודו"ק
היטב כי זה ברור.

דין ביטול ברוב בעבודה זרה.

ולהלן הבאנו עוד מחלוקת האחרונים בתשע חנויות
אי תלוי ברוב בשר כשר או ברוב חנויות
המוכרות כשר, והכי נמי אם נלך בתר רוב מייצרי
השערות אולי נמצא אצלם נמי מלאי מהודו וא"כ דינו
מקבץ ואין בזה דין כל דפריש, וכן יתבאר הדין בע"ז
לא בטל, באיזה אופנים אמרינן כל דפריש, ועכ"פ
עיקר השאלה אי לא צריך לחוש לתערובת השערות
מן דרוב השערות הם דאירופא ממש [כיון שמטרתן
שער אירופאי דמשובח וע"כ אפילו מערבין משער
ההודו דגרוע הוא במעט כדי שלא יהא ניכר שעירבו
משער דהודו ולא יהא משובח] שבלאו הכי ניכר,
וא"כ ואוי לחקור אי ע"ז בטל ברוב או לא, ונאריך
אן בענין זה, שזהו היסוד ועיקר השאלה לדינא
בשערות מאירופא. הנה במחבר (יו"ד סימן ק"מ)

נראה שלע"ז אין דין ביטול, וברמ"א (סימן קל"ד
סעיף ב') נראה שיש דין ביטול לעבודה זרה ורק
בדבר חשוב לא בטל, ודעת הגר"א זצ"ל (ביו"ד ר"ס
ק"י וסימן קל"ד ס"ק ח' בשם הרמב"ן והר"ן ע"ש)
שאין ביטול כלל לעבודה זרה, ונראה לע"ד דבנידון
דין אפשר שלכ"ע אינו בטל, דכשם שיש ביין נסך
לא בטל במתערב יחד [והיינו כשלא נתערבו החכיות
אלא שנתערב יין כשר ביין נסך], הכי נמי שערות
שמעובדין יחד ואי אפשר להפרידם אין דין ביטול
בעבודה זרה שמעורבין היטב, ולכן נראה דלכו"ע לא
בטל באלף, כיון שהנאת לבישה מתקיים בשניהם,
ולכן בזה לכו"ע אין ביטול לעבודה זרה, ואף דיין
ביין אין לו ביטול היינו דוקא ביין כשר שנפל ליין
נסך אבל ביין נסך שנפל ליין כשר כיון שנפל לכשר
עד כדי ששים בטל ומותר, והתם בעירוב היין נסך
בכשר שוב אין היין נסך כבעין, אבל בשערות דע"ז
שאף בעירובן הרי הם כבעין שעומדים כפני עצמן
אלא שאין ניכרין להפרידן משערות אחרות, דינם
עכ"פ כיון כשר לתוך יין נסך שאין לו ביטול, ודו"ק
צ"ב ולהלן יבואר.

ונקדים שבעיקר דין ביטול ברוב בשערות, יסודו
בגמרא סוף תמורה (לד). דאייתי משנה
דערלה (פ"ג מ"ג) דהאורג מלא הסיט מצמר בכור
בבגד ידלק הבגד, ומקשינן ליבטל ברוב, ומתריצין
בציפורתא, והיינו שמייפה בשער האסור, משמע
דבלאו הכי הדין דבטל ברוב, ולפ"ז בנידון דידן
בנתערבו שערות באיסור עבודה זרה יש כאן דין
ביטול, אי ע"ז בטל, אבל ברמב"ם ספ"ג דבכורות
כתב בגיזת בכור בעל מום אפילו באלף לא בטל, וכן
באורג מלא הסיט בבגד ידלק ולא הביא האוקימתא
דציפורתא, ומשמע דלדידיה צמר לא בטל בכל גוונא
ואפילו אחד באלפים, וע"ש בכ"מ שהרמב"ם סובר
שהאוקימתא דלא כהלכתא, ובש"ע יו"ד ס"ס ש"ח
מסיק המחבר כדעת הרמב"ם דלא בטל כלל, אבל
ברמ"א שם מביא יש אומרים דמחלקי דדוקא בדבר
חשוב כגון ציור בבגד לא בטל אבל בשאינו דבר
חשוב בטל ע"ש, חזינן מחלוקת בין המחבר ורמ"א
בשערות אי אמרינן דחשיבי אי גם בלא עביד
כציפורתא בטל או לא, וא"כ הני שערות היום שיקרים
טפי מצמר, להמחבר לא בטל, ולרמ"א בטל ברוב
מאחר דלא עביד מינייהו ציפורתא, ובאמת דגם
הרמ"א גופא לא הכריע שכן, אלא הביא יש אומרים

שמח

תשובות

יורה דעה

והנהגות

שכן, וע"ש בפ"ת בשם הגו"ב, ועכ"פ לשיטת המחבר ודאי בנידון דידן אף אי עבודה זרה בטלה ברוב, כאן לא בטל דשערות דבר חשוב ולא בטל והיינו מדרבנן וכמבואר בפוסקים.

אמנם נראה לע"ד דלכאורה ראוי לחוש כאן לאיסור תורה לכל הדיעות. ונקדים דבעצם קשה היאך שייך ביטול בבגד שארג בו שערות מבכור, והא נפסק בש"ע יו"ד (ר"ס ק"ט) דמין במינו יבש ביבש אף שבטל, לחד דיעה אסור לאכול בבת אחת מדינא ע"ש, וא"כ היאך לובש את הבגד והא ע"כ נהנה מהאיסור והוה כאוכל בבת אחת דלא שייך ביטול, שוב מצאתי בחזו"א (ערלה ס"ס ט) שהקשה כן והניח בקושיא.

אע"כ חזינן שרק תערובת של יבש ביבש שכל אחד במקומו ורק מעורבין מחמירין וכמבואר להדיא ברמ"א שם, אבל בגד שנתערב בו הוי הוא כאחד ממש שנעשה בגד, ובכה"ג דנין בתואר הבגד כולו דוקא, וזה תלוי ברובו ולכן בטל, ובוה לע"ע אין בו החומרא דבת אחת שאין דנין בכל חתיכה וחתיכה, וא"ש דשייך בזה דין ביטול אף שלובש בבת אחת דהוה בגד ודנין לכ"ע ע"פ רוב מהו תוארו, ולכן בפאה נמי דנין ע"פ רוב ושרי.

אמנם תיקשי פליאה עצומה דבבכורות (כג.) מבואר דלא מהני ביטול לטומאת משא שעכ"פ נושא הכל בבת אחת, וא"כ בארג משערות בכור בבגד היאך בטל וכמבואר במשנה (פ"ג דערלה מ"ב), והא נהנה בבת אחת גם מהאיסור הנאה וכה"ג אין דין ביטול, שוב מצאתי במ"ל (פ"א דמשכב ומושב הלכה י"ד) שהקשה כן, ומסיק שזהו טעם הרמב"ם שהשמיט הא דאוקי בגמרא בסוף תמורה דמיירי בציפורתא דוקא וכמו שהבאנו לעיל, רק סתם דבכל גוונא חוט בבגד לא בטל, והיינו טעמא דדומה לטומאת משא דלא בטל, וברא"ש פ"ז דחולין (ס"ס ל"ז) מוכח שזהו מה"ת הא דטומאת משא לא בטל ע"ש היטב, אבל גם להתוס' בבכורות שם (כג. ד"ה נבילה) דמטמא במשא רק מדרבנן, יש לומר דהיינו טעמא דמאחר שנתבטל ושרי אפילו באכילה מה"ת שוב אין מקום מה"ת לטומאת משא לחוד (ועיין מ"א ר"ס תמ"ב), אבל כאן בבגד שנוגע רק לכעין טומאת משא דהיינו לענין הנאה מהבגד דהוה בבת אחת יש לומר דאסור מה"ת, ולפי זה בנידון דידן בשערות להמ"ל ראוי לחוש שיש בזה איסור תורה דדומה לטומאת משא וצ"ב.

שוב נלע"ד שעיקר דברי המ"ל בבגד שארג בו מבכור דדומה לטומאת משא צ"ע, שדבר נמלא ועמוק בטעם דטומאת משא לא בטל ביאר מן הסתם רבי שמעון שקופ זצ"ל בספרו שערי ישר, דהרא"ש שם בפ"ז דחולין מפרש דהיינו טעמא דבמשא לא בטל דהוה כמו בבת אחת, וקשה מאי שנא, וממה נפשך אי מיירי בבת אחת גם בטומאת מגע כה"ל ליטמא, ואי בזה אחר זה ואינו נושא הכל ליול בזה רוב, וביותר תמוה עיקר סברת הרא"ש דבמשא לא בטל דהוה בבת אחת, שא"כ בכל מין במינו לח בלח דמתערב יפה יפה מין במינו היאך בטל, והא כל פנח שאוכל או שותה ע"כ אוכל או שותה נמי מהאיסור ודומה לבת אחת וא"כ היה לן לומר דלא בטל, וכן קמח בקמח דמתערב כולו לגמרי כלל בלח היאך בטל ברוב מה"ת הרי ע"כ אוכל תמיד מהאיסור ולטבוח הרא"ש לא בטל, וכן קשה מסנהדרין דילפינן מיה עיקר דין ביטול ברוב דמיירי כששניהם לפנינו בשעת פוסק ודומה לטומאת משא ומ"מ שייך בזה דין ביטול ברוב וצ"ע"ג לכאורה.

ומבאר הגאון הנ"ל דשורש דין ביטול ברוב היינו כשהמיעוט האיסור רוצה להשפיע על הרוב לאוסרו, בזה מדין ביטול אין למיעוט כח וממילא הכל שרי, ולכן בסנהדרין שהמיעוט רוצה להשפיע על הרוב לבטל פסק דינם יש דין ביטול שאין למיעוט שום כח דנתבטל לגמרי, אבל במשא אין המיעוט משפיע על הרוב, רק מטמא מפני המיעוט לחוד, ולא שייך לאיסור והיתר, וע"כ כיון שאינו משפיע שפיר אין דין ביטול, משא"כ בלח בלח שהמיעוט רוצה לאסור הרוב דשרי יש דין ביטול, ובוה הוא דחלוק מגע ממשא, דבמגע אם נוגע בבת אחת בכמה חתיכות, דנין על כל חתיכה לחוד וכאלו יש כאן כמה נגיעות ובכל חד שרי מדין רוב, אבל במשא דנין על הכל ביחד, וכיון שאינו משפיע על הרוב, רק המיעוט לבד מטמא אין בזה דין ביטול, וא"כ לפנינו בננו שהמיעוט דע"ד רוצה לאסור הפאה כולה יש דין ביטול אלא נאסר.

אמנם הפמ"ג בפתיחה כוללת לא"ח סימן תמ"ב מביא שבתערובות כשאין בו כזית בכא"פ דבטל מה"ת ברוב, מ"מ לענין בל יראה לא מהני ביטול דדומה לטומאת משא שאין בו דין ביטול מן שעכ"פ יש כזית חמץ בבת אחת בביתו ע"ש היטב.

ולסברא שהבאנו אסדינן להחזיק וא"כ המיעוט כ המיעוט משפיע לטומאת משא, ו ט"ל כהאי סבר המיעוט משפיע להחולקין שיש הביטול לאכילת ר"ס תמ"ב ע"ש יש איסור הנאה

אמנם אני תמה אוקימתו דדומה לטומאת חסיט בבגד דוק דהוה דבר חשוב אלא לשיעור מ שהטעם דדומה חסיט הלוא נה לטומאת מט

וע"כ נראה כ שהטעם בציפורתא דוקא בכל גוונא ומש דסוף תמורה י (כה:) אמרינן ו מיירי בציפורתו חשוב ולא בטי דבגיות השיעו וצ"ב (וע"ש ב בנידון דידן הט צמר, וא"כ

אם שיי **אמנם** נתבונן דאינו

משערות הודו בטל אינו אלא לא בטלה, וא"כ לקולא, והיה מאירופ

ג"ל בבגד שארג בו
ושא צ"ע, שדבר נפלא
בטל ביאר מרן הגאון
שערי ישר, דהרא"ש
ו. טעמא דבמשא לא
נשה מאי שנא, וממה
בטומאת מגע כה"ג
נושא הכל ליזל בתר
ו. הרא"ש דבמשא לא
כל מין במינו לח בלח
אך בטל, והא כל פעם
ו. שותה נמי מהאיסור
ן לומר דלא בטל, וכן
י. כלת בלח היאך בטל
מיד מהאיסור ולסברת
וסנהדרין דילפינן מינה
ששניהם לפנינו בשעת
י. מ שיך בזה דין ביטול
כאורה.

דין ביטול ברוב היינו
יוצה להשפיע על הרוב
ן למיעוט כח וממילא
ויעוט רוצה להשפיע על
ן ביטול שאין למיעוט
כל במשא אין המיעוט
זפני המיעוט לחוד, ולא
יון שאינו משפיע שפיר
ז בלח שהמיעוט רוצה
יטול, ובוזה הוא דחלוק
וגע בבת אחת בכמה
לחוד וכאלו יש כאן כמה
וב, אבל במשא דנין על
יע על הרוב, רק המיעוט
טול, וא"כ לפנינו בבגד
י. הפאה כולה יש דין
נאסר.

ללת לא"ח סימן תמ"ב
כשאין בו כזית בכא"פ
ענין כל יראה לא מהני
שאין בו דין ביטול כיון
אחת בביתו ע"ש היטב.

ולסברא שהבאנו מהגרש"ש זצ"ל הלוא לא דמי. דכאן
אסרין להתזיק כל התערובת מפני המיעוט דחמץ,
וא"כ המיעוט משפיע על הרוב, משא"כ במשא אין
המיעוט משפיע על הרוב ושוב יש כל יראה לא דמי
לטומאת משא, ובוזה שפיר יש דין ביטול, ומוכח דלא
י"ל כהאי סברא בטעם דטומאת משא אלא אפילו
המיעוט משפיע על הרוב ג"כ אינו בטל. (ואפילו
לחולקין שיש ביטול לבל יראה, היינו מפני דמועיל
הביטול לאכילה ושוב שרי לקיימו וכמבואר במ"א
רס תמ"ב ע"ש), וא"כ בנידון דידן נמי כיון שבבגד
יש איסור הנאה ובבת אחת, ראוי לאסור הכל מה"ת
דרומה לטומאת משא.

אמנם אני תמה על המ"ל שמפרש ברמב"ם דלא הביא
אוקימתא דציפורתא היינו מפני דסבירא ליה
דומה לטומאת משא, שא"כ למה פוסק בארג מלא
הסיט בבגד דוקא דלא בטל, בשלמא אי נימא שהטעם
דהוה דבר חשוב, שפיר איכא למימר שאין חשיבות
אלא לשיעור מלא הסיט דוקא, אבל לפירוש המ"ל
שהטעם דדומה לטומאת משא, אפילו בפחות ממלא
הסיט הלוא נהנה מאיסורי הנאה בבת אחת ודומה
לטומאת משא והוה לן לומר דלא בטל וצ"ע.

וע"כ נראה כפירוש הגר"א זצ"ל (יו"ד ס"ס ש"ח)
שהטעם דהוה דבר חשוב, ולא בעינן לזה
ציפורתא דוקא, רק צמר בשיעור מלא הסיט חשיבי
מל גוונא ומש"ה לא בטל, והרמב"ם דחה הסוגיא
וסוף תמורה שמוקים בציפורתא, מפני שבבכורות
(נה:) אמרינן בגיזת בכור בעל מום דלא בטל ולא
מידי בציפורתא, וע"כ משמע דבכל גוונא הוה דבר
חשוב ולא בטל, וצ"ל דהגיזות חשיבי טפי מצמר,
והגיזות השיעור בכל שהוא ולא צריך מלא הסיט
תיב (וע"ש בפתחי תשובה שנדחק בזה), ועכ"פ
מיון דין השערות היום חשיבי טפי ויקרים מגיזת
צמר, וא"כ נראה דהוה דבר חשוב ולא בטל.

אם שייך הדין דספיקא דרבנן לקולא.

אמנם נתבונן בנידון דידן בשערות אירופא, אי נימא
דאינו אלא ספק בעלמא אי מעורב שם
משערות הודו או לא, ולפי מה שביארנו הדין דלא
מל אינו אלא מדרבנן דדבר חשוב לא בטל או ע"ז
לכאורה, וא"כ לכאורה בספק נימא דהוה ספק דרבנן
לקולא, והיה אפשר להתיר היום בהנאה השערות
מאירופא מטעם דספק דרבנן לקולא.

אבל באמת נראה שאי עבודה זרה לא בטלה דחמירא
דאוסרת במשהו, א"כ הלא דומה לחמץ לדידן
דאוסר בכל שהוא בפסח ואינו בטל, וכשם שבחמץ
שלא בטל משום דחמיר דאוסר בכל שהוא, גם בספק
לא שרי, וכמבואר ברמ"א א"ח תס"ז ואחרונים שם.
וכן הסכימו כל הפוסקים דגם בספק משהו חמץ לא
בטל, דהתם מחמירין במשהו וע"כ אסרינן נמי מספק,
ולכן צוקער אוסר שם בפסח במשהו שמא עירבו
הפועלים שם משהו דחמץ, וכ"ש עבודה זרה דתועבה
וכדכתיב לא תביא תועבה אל ביתך ואסור במשהו
ודאי דראוי לאסור נמי מספק.

וביותר נראה לדמות להדין ביו"ד צ"ח. דלכאורה יש
סתירה בדברי השו"ע, שלגבי נתערב מין
במינו ונשפך וספק אם היה שם שיעור ששים קיימא
לן להקל, דמין במינו דבעינן ששים היינו רק מדרבנן
דמהתורה בטל ברובו ולכן אזלינן בספיקו להקל,
ולגבי מין בשאינו מינו ואיסורו מדרבנן, בגוונא
דאיכא ספק לפנינו אם יש ששים לא מקילינן שאי
אפשר לעמוד על שיעורו מטעם דספק דרבנן לקולא,
דמן התורה הא ליכא איסורא כלל. וע"ש בש"ך (ס"ק
ט') בשם הר"ן שמחלק "כנשפך" הוי ספק במקרה
ובזה אזלינן לקולא, אבל בביטול הספק אי יש
כשיעור אי נימא דספק לקולא, כל אחד ישער בעיניו
ויסמוך שספק דרבנן לקולא, וע"כ לא שרינן בהכי,
ע"ש, ולפ"ז בספק במקרה מקילינן ואמרינן ספק
לקולא, אבל להתיר בתמידיות לכל ישראל את הפאות
מטעם שספק דרבנן לקולא אין להתיר, ובפרט שנראה
שיש אפשרות שחכמי הדור כאן ובחוץ לארץ יכנסו
לעובי הקורה לדרוש ולחקור היטב במומחין עד
שיבררו הענין היטב, ויהיה אפשר לברר הדבר ולדרוש
שיעורו בהשגחה דוקא, ולא להסתתר מאחורי ההיתר
דספק דרבנן לקולא, ומכל טעמים אלו אין להתיר
השערות מאירופא אף שספק דרבנן לקולא.

מצות ביעור תקרובת ע"ז.

ולדברינו שיש בזה איסור תקרובות עבודה זרה,
נאריך לבאר בעזה"ש"ת כאן כמה פרטים
במצות ביעור תקרובות ע"ז, ונקדים שבעיקר הדין
דעבודה זרה לא בטלה, חדית לן בזה מרן הגאון
החסיד הגר"ז מבריסק זצ"ל דבר נפלא, שבפ"ח
דעבודה זרה (ה"ו) מסיק הרמב"ם שמצוות אלו ביעור
עבודה זרה ששוחק וזורה לרוח או שורף וזורק לים

המלח, היינו שמטיל האפר לים המלח, ובתערובות דע"ז או דתקובות דלא בטל מסיק בפ"ז (ה"ט) שאפילו אחת בכמה אלפים יולין הכל לים המלח, ולא פירש בזה שצריך נמי שריפה דוקא, וקשה למה לא פירש בזה דיישרף, וכן מבואר בפ"ג דערלה דכלאי הכרם שנתערב כולן ידלקו, ומשמע דחל ככולהו מצות שריפה, וא"כ תמוה דבעבודה זרה שנתערב נמי ניבעי שריפה ככולהו עם השחיקה, כעבודה זרה שמצות ביעורה בכך, ופירש מרן זצ"ל שבעבודה זרה חיוב שריפה הוא הלכה בעבודה זרה גופא, ולא מצד האיסור הנאה שבה, ובתערובות דלא בטל היינו שחל איסור הנאה על כולהו, אבל מה שנוגע לגוף החפצא דעבודה זרה בטל כשאר איסורים, ולכן בכלאי הכרם שהחיוב שריפה הוא מצד דין איסור הנאה, ע"כ בנתערב שחל ככולהו דין איסור הנאה חל נמי ככולהו מצות שריפה, אבל בעבודה זרה דאמרינן שלא בטל, היינו רק לענין שחל בכל התערובות הדין איסור הנאה, וע"כ מולין כולהו לים המלח, אבל ההלכה שצריך שריפה זהו דין בעבודה זרה גופא, ולענין זה בטל כשאר איסורים, ולכן בנתערב לא צריך בזה שריפה. ובזה ניחא עוד לכאור מה שפוסק הרמב"ם בפ"ז דע"ז (הלכה י"ג) באפה הפת בעצי אשרה דיולין הנאה לים המלח, ואילו בערלה וכלאי הכרם פסק בפרק ט"ז דמאכ"א שישרף, ופירש דבעצי אשרה החיוב שריפה בגופו ולא בדבר שאפה ממנו, שיסודו רק איסור הנאה, ולכן בכלאי הכרם שחיוב שריפה מפני האיסור הנאה צריך שריפה, אבל בע"ז שהחיוב הוא מפני שזהו עבודה זרה, הגורם שיצא ממנו אינו עבודה זרה גופא וע"כ לא צריך שריפה אלא מולין לים המלח לבד, ע"כ תורף דבריו.

ולכאורה תמוה לדבריו עיקר דברי הרמב"ם שם בנתערב כוס דעבודה זרה בכוסות שצריך להולין הכל ים המלח, וקשה הא כוס הוא דבר חשוב ולא בטל, ותו תיקשי למה לא צריך שריפה, ומאי שנא משור הנסקל שנגמר דינו שנתערב בשוורים אחרים דלא בטל וצריך לסקול כולם וכמבואר בסנהדרין (פ:) וברמב"ם פרק י"א דנזקי ממון (הלכה י'), הרי שאם לא בטל חייבין סקילה, אף שאין החיוב סקילה מדין איסורי הנאה, וכן כוס בכוסות דלא בטל דהוה דבר חשוב נימא שצריך שריפה, וצ"ל שהרמב"ם מיירי דוקא בכוס שאינה חשובה כגון כוס פגומה וכדומה, וא"ש שאז בנתערב הא דלא בטל ברוב רק מפני

חומרא דע"ז דלא בטל, וכזה שפיר פירש מרן זצ"ל דמהני לאיסור הנאה דוקא ולכן מולין לים המלח אבל אין בזה דין ע"ז גופא ולכן אין חיוב שריפה וא"ש וצ"ב.

אמנם לביאור מרן זצ"ל מוכח ברמב"ם מהא דלא מצריך שריפה בע"ז שנתערב, שדין משח בע"ז הוא רק לענין דין איסור הנאה, ולא לשאר דין ע"ז שבגופו וכמ"ש. ונ"מ לן בפאות נכרות שבתערובות חל עליהו רק איסור הנאה ולא שאר דין ע"ז.

ולע"ד נראה שלרמב"ם החיוב שריפה בעבודה זרה כאן אינו מדינא כלל, דממ"נ אי ס"ל דביטול עבודה זרה בשריפה דוקא, וכשיטת רבינו תם (בחולין פח: ד"ה שחיקת), הלוא הרמב"ם גופא פוסק להדיא דשוחק וזורה לרוח בלי שריפה, ואילו לר"ת בעי הצריך לשורפו וע"ז דוקא יהא נשחק ואז לזורקו לים כמפורש בר"ת שם, וא"כ נראה דהא דבעי נמי שריפה בזורק לים המלח אינו משום שמצות ע"ז בשריפה דוקא, אלא לעולם מצותה לאבדה ולכן לכתחלה לא סגי בלזרוק לים המלח לחד כיון שאז העבודה זרה נשאר בעינו, וע"כ לכתחלה מצוה לבער טפי, והיינו שהמצוה לכתחלה או ששוחק וזורה לרוח דמכשיר לגמרי כשריפה כיון ששחק וגם זרה לרוח, אבל בעי המלח לחד אף שמבוער הלוא בעינו עומד, ועי' ראוי לשורפו ואחר כך לזורקו דמבוער לגמרי, אבל בעצם מקיים מצות ביעור כשזורק לים המלח גרידא, וזהו שדייק הרמב"ם בלשונו (בפ"ח דע"ז ה"ו) "כיון מאבד ע"ז ושאר דברים האסורים בגללה שוחק וזורק לרוח או שורף ומטיל לים", שמאבדין הכי, אבל לעיקר החיוב ומ"ע סגי אם איבד אפילו לים המלח, רק אם אפשר ראוי לן לאבד עבודה זרה טפי וסמי שנבאר בעזה"ש, ואי כנים אנו בזה ל"ק תמיהת מן זצ"ל על הרמב"ם למה לא בעי בתערובות גם שריפה שלדברינו אפילו בע"ז לחד האי דבעי נמי שריפה אינו חיוב גמור רק מצוה בעלמא לבער טפי, ובתערובות אין צריך להחמיר ככולהו.

ויסוד לדברינו שראוי לשרוף ולאבד כפי האפשר, י"ל דהנה בסוגיא דפסחים דף כח. נחלקו רבנן ורב יוסף אי בעי בע"ז גם שחיקה לפני שמשליכו לים המלח ע"ש, ולא הוזכר כלל שריפה, ומהמשמעות להלכה דעיקר כרבה דסגי בהולכה לים המלח, ונ"ש

לשיטת התוס' דלכו"ע לים הים י"ש, ומאידך חזינן בעגל הז וגם כתתו ושחקו וגם זרקו ל מבואר דהוי נקטינן דהזריקה שלא יהא באופן שיהא חשש ע"ש, ומבואר לכאורה דצריך שבעצם מדינא המצוה הוא ולאבד טפי כפי האפשר, ולכן סגי בהולכה לים המלח לחד שחיקה, שבוזה נאבד לגמרי, או לכתחלה לאבדה כפי האפשר ובתערובות אזלינן כעיקר הדין קושית הכ"מ (פ"ח ה"ו) מאין שריפה בביעור ע"ז, והא בסו כלל שריפה והניח בצ"ע, ול שורף" היינו לכתחילה דהו והא דפוסק להלן שם (ה"ט) נ גיזה והעיר הכ"מ מ"ט לא הב שריפה, וכעת מצאתי שהכ"מ שלא ידע לפרש הדברים, ול לעיקר הדין ומסיק דסגי בגיזה מקרא ושם בסתר ע"ש, אבי כשאפשר נמי לשרוף ראוי למ שכבר פירש כ

ולדברינו בע"ז של ישר שאסורה בהנאה הביא שמקורו מגמרא דע"ז דן לא נאמר "אבד תאבדון" אלא גיזה, ותמה הכ"מ וז"ל, ומ למה ה"ל לשורפה או לאבד הרמב"ם עיקר הדין דסגי בגיזה ראוי לשורפה ולאבדה של: והרמב"ם חדית לן בזה דסגי של עכו"ם דיש מצות איבוד ה שכן הוא האיבוד היותר מ השריפה חיוב מעיקר הדין והרמב"ם כתב עיקר הדין ברו הע"ז ומשמשיה ותקורבתי, ונ לכתחלה והיינו האיבוד היותר דפסחים דף כח. דהעיקר לדן דמשוינן ע"ז לחמץ דבממס איבוד גמור וכמו

טל, וכזה שפיר פירש מן זצ"ל
ז דוקא ולכן מוליך לים המלח,
נ"ז גופא ולכן אין חיוב שריפה
וא"ש וצ"ב.

זצ"ל מוכח ברמב"ם מהא דלא
פה בע"ז שנתערב, שדין משהו
דין איסור הנאה, ולא לשאר דיני
ש. ונ"מ לן בפאות נכירות
יהו רק איסור הנאה ולא שאר דיני
ע"ז.

מב"ם החיוב שריפה בעבודה זרה
ודינא כלל, דממ"נ אי ס"ל דביעור
דוקא, וכשיטת רבינו תם (בחולין)
הלוא הרמב"ם גופא פוסק להדיא
בלי שריפה, ואילו לר"ת בע"ז
ז דוקא יהא נשחק ואז לזורקו לים
וא"כ נראה דהא דבעי נמי שריפה
אינו משום שמצות ע"ז בשריפה
מצותה לאבדה ולכן לכתחלה לא
זלח לחוד כיון שאז העבודה זרה
לכתחלה מצוה לבער טפי, וחיינו
או ששחק וזורה לרוח דמבער
ששחק וגם זרה לרוח, אבל ביט
זמבער הלוא בעינו עומד, וע"כ
כן לזורקו דמבער לגמרי, אבל
ביעור כשזרק לים המלח גרידא,
ז בלשונו (בפ"ח דע"ז ה"ו) "כיצד
זרים האסורים בגללה שוחק חזרה
זטיל לים", שמאבדין הכי, אבל
ז סגי אם איבד אפילו לים המלח,
ז לן לאבד עבודה זרה טפי וכמו
ואי כנים אנו בזה ל"ק תמיהת מן
זמה לא בעי בתערובות גם שריפה,
ע"ז לחוד האי דבעי נמי שריפה
רק מצוה בעלמא לבער טפי,
אין צריך להחמיר בכולהו.

ראוי לשרוף ולאבד כפי האפשר
בסוגיא דפסחים דף כח. נחלקו רב
ע"ז גם שחיקה לפני שמשליכו לים
הוזכר כלל שריפה, [והמשמעות
ה דסגי בהולכה לים המלח, וכי

לשית התוס' דלכו"ע לים המלח סגי בהולכה לחוד
זש"ן, ומאידך חזינן בעגל הזהב ששרפו משה רבינו
וגם כתתו ושחקו וגם זרקו לנחל, ובגמרא ע"ז מד.
מבאר דהוי נקטינן דהזריקה לנחל היה מדינא ורק
על זה באופן שיהא חשש תקלה לזבל ממי הנחל
זש"ן, ומבאר לכאורה דצריך נמי שריפה, וע"כ נראה
שבצ"ס מדינא המצוה הוא איבוד, וראוי לשרוף
ולאבד טפי כפי האפשר, ולכן בע"ז מעיקר דינא לרבה
נמי בהולכה לים המלח לחוד ולרב יוסף בעי נמי
שחיקה, שבוה נאבד לגמרי, אבל לכו"ע מצוה בעלמא
לכתחלה לאבדה כפי האפשר והיינו נמי בשריפה,
ובתערובת אולינן כעיקר הדין וכתבאר. ובהו מתיישב
קושיא הכ"מ (פ"ח ה"ו) מאין מקור הרמב"ם שצריך
שריפה בביעור ע"ז, והא בסוגיא דפסחים לא מוזכר
מל שריפה והניח בצ"ע, ולדברינו כוונת הרמב"ם
שו"ף היינו לכתחילה דהוה ביעור טפי, וכמ"ש.
זחא דפוסק להלן שם (ה"ט) בע"ז של ישראל שטעון
גזירה וחזיר הכ"מ מ"ט לא הביא הרמב"ם שצריך נמי
שריפה, וכעת מצאתי שהכ"מ שם מקשה כן, ומסיים
זלא ידע לפרש הדברים, ולדברינו אולי קאי התם
לעיקר הדין ומסיק דסגי בגזירה וכדילפינן בע"ז (נב).
מקרא ושם בסתר ע"ש, אבל באמת אין הכי נמי
באפשר נמי לשרוף ראוי למעבד הכי, וסמך על מה
שכבר פירש כן לעיל.

ולדברינו בע"ז של ישראל שפוסק הרמב"ם
שאסורה בהנאה וטעונה גזירה, ובכ"מ
זביא שמקורו מגמרא דע"ז דף נב. דבע"ז של ישראל
לא נאמר "אבד תאבדון" אלא רק "ושם בסתר" והיינו
זזחא, ותמה הכ"מ וז"ל, ומ"מ איני יודע גזירה זו
זמה ה"ל לשורפה או לאבדה, ולדברינו כאן נוקט
הרמב"ם עיקר הדין דסגי בגזירה, אך ודאי שלכתחילה
ראוי לשורפה ולאבדה שלא יבואו לידי תקלה,
וזמב"ם חדית לן בזה דסגי בגזירה, משא"כ בע"ז
על ענבים דיש מצות איבוד המצוה לכתחלה לשורפה
זכן הוא האיבוד היותר מושלם, אך כיון שאין
השריפה חיוב מעיקר הדין לא נתפרש בגמרא,
וזמב"ם כתב עיקר הדין ברפ"ז דע"ז דמצוה לאבד
זע"ז ומשמייה ותקורבתה, ובכיצד מאבד כותב הדין
לכתחלה והיינו האיבוד היותר מושלם, וכ"מ מגמרא
וזמב"ם דף כח. דהעיקר לדינא דסגי שיחשב איבוד
זמשנינן ע"ז לחמץ דבממס סגי. אך לכתחלה בעינן
איבוד גמור וכמו שנתבאר.

ובאשירה דבעינן מדינא שריפה דוקא, יש לומר
דבזה אמת מעיקר הדין צריך לשרוף כל
התערובת כמו בערלה וכלאי הכרם, כיון שהחיוב
שריפה אינו מדין איסור הנאה, אלא גזירה"כ דבעי
שריפה וכיון שאין בזה דין ביטול יש לומר שכולהו
בעי שריפה דוקא, ואין ראיה מהרמב"ם דבזה יועיל
לתערובת הולכת הנאה לים המלח, שרק באפה בעצי
אשרה או ארג במחט דע"ז, שהפת והבגד אינם אשרה
כלל רק איסור הנאה גרידא, בזה לא בעי לדינא
שריפה רק סגי לכתחילה לים המלח כיון דתו לא בא
לידי תקלה, ודו"ק היטב בזה כי הארכנו לבאר גדר
חובת ביעור דע"ז מן הדין ואכמ"ל טפי.

חומרת משהו בתערובות.

ועכשיו נבוא לעיקר הדין מהו גדר החומרא דמשהו
בתערובות אי דינו רק שאסור בהנאה או
שיש בזה כל דיני ע"ז ממש שאסור להביאו לתוך
ביתו כלל כע"ז וכו', והנה להרמב"ם בפ"ז דע"ז הלוא
עוברין בתקורבות ע"ז באיסור לא תביא, א"כ מסברא
אין לחלק בין איסור הנאה מהבאה לביתו, שתרוייהו
לאו אחד ומשורש אחד וכשם שאוסר התערובת אפילו
כאלף בהנאה ה"ה דאסור בהבאה לביתו. שוב מצאתי
שבחמץ חלוקין הדברים שבמשהו מחמרין לאכילה
והנאה, ומ"מ לא החמירו באיסור שהייה דהיינו שיהא
בזה גדר כל יראה, וכן מוכח במ"א תמ"ז (ס"ק יא)
שביבש ביבש להרשב"א דס"ל בביטול שאסור לאכול
בבת אחת, ליכא עיקר דין ביטול בבל יראה ולכן
אסור להשהותו, אבל מפני חומרא דמשהו משמע דלא
מחמרין בהכי ע"ש, וא"כ חומרא דמשהו בחמץ הוא
רק לאכילה והנאה ולא לאיסור כל יראה, והכי נמי
בע"ז אפשר דכיון דדין דע"ז אוסר במשהו הוא
מדרבנן יש לומר שהחמירו כן רק לענין הנאה מע"ז
דוקא ולא לכל דיני ע"ז. [ולפ"ז יתבאר ג"כ הא
דבתערובת יהא סגי בהולכת הנאה לים המלח ולא
ניבעי שריפה דוקא].

אמנם יש לעיין בחמץ גופא מ"ט החמירו באיסור
אכילה והנאה ולא בשהייה, והא לא בדילי
מינה ועובר כל רגע ורגע דחמיר טובא, והוה לן
לאסור הכל, ואולי יש לומר דבחמץ שנתבטל לענין
איסור כל יראה אין ההיתר רק מדין ביטול ברוב
בעלמא גרידא, רק במקו"ח מבואר דגבי ביטול ברוב
לא דגרע ממפרר לרוח וזורה לים, ולכן שרי שמושבת

בכך, וע"כ לא מחמירין בזה להשהותו שמושבת בכך, ולפ"ז י"ל גם בע"ז דסגי במפרר וזורה לרוח, אם ביטל ברוב סגי, ואין איסור בשהייה בביתו אלא בהנאה לבד כמו בחמץ שפירר לרוח דמ"מ אסור לאוכלו וליהנות ממנו וצ"ב. ועוד יש לומר דבחמץ החמירו שיש כרת ולא בדילי מינה, וממילא כיון שאסרו באכילה אסרו נמי בהנאה, אבל שהייה דחמץ הוא ענין אחר לגמרי, וכיון שאין בו איסור כרת לא החמירו, ולפ"ז י"ל בעבודה זרה דאביזרייהו כוותיה, אפשר דהחמירו נמי בזה דלא בטל, אבל כבר הבאנו דברי מרן זצ"ל דס"ל שלא החמירו במשהו אלא לאסור הנאה לבד וצ"ב.

בשורש הלאו דלא תביא תועבה.

ולעיקר הדין נקדים עוד לבאר שורש הלאו דלא תביא תועבה אל ביתך, אי בהבאה לביתו לחוד כבר עוברין הלאו ולוקין, או רק בהנאה דוקא, ונחלקו בזה אבות העולם, שברמב"ם בפ"ז דע"ז הל"ב נראה להדיא שהאי קרא אתי לאיסור בהנאה דוקא ולוקין רק על הנאה גרידא וכן מבואר להדיא בסה"מ (ל"ת כ"ה), וז"ל שהזהירנו מחבר דבר במע"ז אל ממוננו אבל נרחיק ממנה ומבתיה ומכל מה שיוחס אליה והוא אמרו ולא תביא תועבה אל ביתך, וימי שנהנה מדבר ממנה חייב מלקות, ומה שפירש בפרק עשירי דע"ז (ה"ד) שלא ישכיר לנכרי בית דירה מפני שמכניס לתוכו ע"ז ונאמר "לא תביא תועבה אל ביתך", לכאורה משמע דבהכנסה לרשותו אף שלא נהנה עובר, יש לומר בכוונתו שמפרש הקרא דאסור להביא בנהנה מע"ז ואז הוא דעובר בלאו ולוקין, וכן משמע ממה שהרמב"ם לא פירש "שנאמר" אלא כתב "ונאמר" והיינו כיון דהל"ת הוא בנהנה מע"ז דוקא, וכדמסיים קרא "כי חרם הוא" אלא שמ"מ ממה שהתורה ציותה ג"כ בלאו ד"ולא תביא תועבה אל ביתך" אף דעיקרו שלא יביאו לשימוש והיינו ליהנות, מ"מ נלמד דראוי לן להרחיק שלא יבוא לבתינו כלל, אך אין איסורו מה"ת. [ועיי' בהגמ"מ שפירש שבית שאינו דר שם האיסור מדרבנן]. ולדברינו גם בשדר בו האיסור רק מדרבנן דמהתורה אסור כשהוא ליהנות דוקא הא מיהו חזינן דהר"מ לא מיירי באיסור תורה וכמ"ש, וכן משמע בסה"מ שם ע"ש. אבל בדעת הרא"ם (ע"ג) נראה וכן פשטות דברי התוס' בע"ז כא. (ד"ה אף), וביותר ברא"ש שם בפ"ק (כ"ב) נראה להדיא שמביאו לביתו גם בלי הנאה

עובר, וכן מבואר באור זרוע, וספר התוהמה, ודין ספ"ק דע"ז, וע' היטב בביאור הגרי"פ לרס"ג (ל"ת ח) שמביא כל זה ועוד. (ועיי' היטב במנחת חנוך תכ"ט), ועכ"פ לכ"ע אסור להכניס התועבה ע"ז לרשותו מה"ת או מפני הרחקה וכמ"ש.

אמנם נראה לע"ד לומר בזה דבר חדש, ואפילו לשיטת הרמב"ם והחינוך דתקורות נש' בכלל האיסור דתועבה ועוברין בהו בלאו דלא תביא תועבה, מ"מ בתקורות ע"ז ולא בע"ז גופא מה בודאי אין עוברין בהכנסה לרשותו לחוד, שלא שמענו מעולם שמה"ת אסור להכניס יין נסך לרשותו אף שהיא בכלל תקורות לשיטות הנ"ל, וטעם הדבר נראה שבעצם פשטות הקרא דלא תביא תועבה מיד בעבודה זרה ממש, רק מדכתיב בעיר הנדחת ולא ידבק בידך מאומה מן החרם, ילפינן מינה שם הנעשה לעבודה זרה דינו כמוהו והיינו להנאה, אבל לאיסור הכנסה לחוד לא ילפינן, ולכן בקרא דלא תביא אפילו אסרינן בזה, מ"מ הכנסה לחוד והנאה לחוד, והתקורות כמוהו לענין האיסור הנאה ודוק וז"פ לע"ד, וכ"ש באיסור משהו ודאי אין איסור בתקורות להכניסו לביתו ודוק היטב בכ"ז.

ועכשיו נחזור לעניננו, בשערות מאירופא שחן השערות מאירופא, אבל ראוי לחוש טוה שיעריבו מהם שערות דהודו, וביארנו שלהרבה פוסקים הוה במשהו ואין דין ביטול, ונראה דאף שיש מן שינוי השם שאלו נקראים ונמכרים כשערות מאירופא ואלו דהודו, ולענין מין במינו מפורש ברמ"א (ידו צ"ח ס"ק ב') דאזלינן בתר שמא ע"ש, ואפילו לשם שם דפליג היינו במקום דתלוי בנותן טעם, אבל בשערות שלא תלוי בטעם הוה בשינוי שמות מן באינו מינו ובע"ז בטלה וכמבואר בש"ך שם, ואז כאן נמי נימא דבטל השערות ושם שערות דאירופא עליהו, אבל נראה דלא דמי כלל דבענין שינוי השם, וכאן שרק המומחין מכירים השינוי בשערות שכן הודו לאירופא, מסתברא דיש לזה דין מין במינו ובע"ז במשהו, רק לאמת שאפילו ניכר כיון שחזייהו הוה שערות, דאלו נקראים שערות מאירופא ואלו מהודו לא סגי למיהוי בכך מין באינו מינו ע"י שינוי שם המדינה גרידא, (ודוחק לומר שאינו שם שם — מדינה אלא שם עצם. ובמקום לומר שערות דקים אומרים שערות — הודו וכן במקום שערות עבט אומרים שערות אירופא).

ונבאר

אפשר לק
כן ולמחו
פידמות,
לפיאות ז
וכבר הבא
ובפרט עי
לכוד את
שאינם מו
חנויות מו
של נבלה
היטב ב"פ
דברי החו
ועיי' בחכ
אורבה רח
וא"כ אי ז
דבכל חנו
כלל. ויש
שמצוי אי
בלי בדיקה
התלוי במ
ראיתא בע
מערכין וס
ואמרינן ש
מפני שלע
ואין לחוש
אפשר לקב

ועכשיו נ

שלפעמים

דאיסור מט

לא ברור א

צודים וספ

דאסור, אמ

בחדש איס

לכתחילה ר

חדש שעי

בקנה כבר

אף שלע"ד

לאשה לחו

יספר התרומה, ור"ן
רי"פ לרס"ג (ל"ח ה)
זיטב במנחת חינוך
וכניס התועבה דע"ז
רחקה וכמ"ש.

דבר חדש, ראפילו
ינוך דתקורות נמי
בהו בלאו דלא תביא
לא בע"ז גופא בזה
תו לחוד, שלא שמענו
יין נסך לרשותו אף
ז הנ"ל, וטעם הדבר
לא תביא תועבה מיידי
ויב בעיר הנדחת ולא
ס, ילפינן מינה שכל
הו והיינו להנאה, אבל
זינן, ולכן בקרא דלא
מ הכנסה לחוד והנאה
ין האיסור הנאה דוקא
זשהו ודאי אין איסור
ודו"ק היטב בכ"ז.

שערות מאירופא שרוב
אבל ראוי לחוש טובא
ביארנו שלהרבה פוסקים
ונראה דאף שיש כאן
זכרים כשערות מאירופא
נו מפורש ברמ"א (י"ד)
זמא ע"ש, ואפילו לשון
תלוי בנותן טעם, אבל
הוה בשינוי שמות סין
מבואר בש"ך שם, וא"כ
ות ושם שערות מאירופא
כלל דבעינן שינוי הניכר.
ס השינוי בשערות שכן
דיש לזה דין מין במינו
אפילו ניכר כיון שתוריות
ז שערות מאירופא ואלו
מין באינו מינו ע"י שינוי
וחק לומר שאינו סתם
ס. ובמקום לומר שערות
יו וכן במקום שערות עכו"ם
זת אירופא).

ונבאר עוד דהקונה שערות מאירופא אינו יכול
לסמוך שרובם לא מערבין דהודו, שאי
אפשר לקבוע בזה רוב, דתלוי בעונה ודרישה והיום
נן ולמחר כך, וכן אי אפשר לדון בזה לילך בתר רוב
פירות, שיש להם שניונים קלים בתוצרתם, דשמא
לפאות אלו יפה העירוב ולזה אולי לא יפה כ"כ.
וכבר הבאנו שמייצרי הפאות עטפו המסחר דשערות
וכפוט עיבוד השערות בסודיות רבה, עד שקשה מאד
לכר את הפרטים. ואפילו הרוצה לסמוך על רוב
סאים מהודו, הלוא נחלקו גדולי האחרונים בתשע
חיות מוכרות בשר שחוטא ואחת נבלה, אבל בחנות
של נבלה יותר בשר מהתשע דבשר שחוטא, עיין
הע"כ ב"פתחי תשובה" (סימן ק"י ס"ק ב') שמביא
וכי החוות דעת זצ"ל דאזלינן בתר רוב החנויות.
ועיין בחכ"א ושאר אחרונים ואכמ"ל, ונראה דכאן
אדוכה רוב בתי החרושת מייצרים עם שערות דהודו,
ומ"כ אי אפשר למיזל בתר רוב שאינם מהודו, וכיון
הכל חנות שמערבין ראוי למיחש מדינא ליכא רוב
כלל. ויש עוד טעם דאין לסמוך כאן על רוב כיון
שמצוי איסור וכמו בריאה דלא אכלינן אף שיש רוב
מל בדיקה, כיון שאפשר לכרר, עוד נראה דהוה רוב
החלי במעשה דלא מועיל מה"ת או מדרבנן, והא
זאיתא בע"ז (לד:) גבי גבינת בית אונייקי שרובן אין
מערבין וסמכין עליהו לרבנן שאין חוששין למיעוט,
וזמרינן שאין בזה חשש דתקורות ע"ז, היינו טעמא
שפי שלעולם עבדי הכי שלא צריכי לעירוב דע"ז,
וזין לחוש בסתמא למיעוט, אבל בנידון דידן אי
אפשר לקבוע את הרוב, ותלוי תמיד בגורמים שונים,
וע"כ ראוי לחוש בכל אופן.

ועכשיו נבוא לדון למעשה על השערות שמאירופא,
שלפי מה שביארנו יש מקום לחוש
לשנונים מערבין בו שערות דהודו, מיהו כיון
דאסור משהו בע"ז אינו אלא דרבנן ולא ברור, וכן
לא ברור אי שערות חשיבי ולא בטלי, ויש בזה עוד
דברים ופסיקות כנתבאר לעיל, לא נוכל להורות בזה
אסור, אמנם פשוט שלכתחילה כדאי להחמיר בזה,
חשש איסור חמור כי האי, ובפרט לבני תורה, ולכן
לכתחילה ראוי שלא לקנות פאות אלו מאירופא אם יש
חשש שיערבו בהם משערות דהודו להשביחם, אבל
קנה כבר אין בידינו לאוסרם מדינא וכמ"ש. (אמנם
פי שלע"ד ראוי למנוע מפאות כאלו, מ"מ עדיף
לחבוש פאה כזאת מאשר לכסות הראש

במטפחת רפויה שמתגלין בה מקצת שערות, שבוזה
עוברים על איסור מעיקר הדין כמ"ש).

שער מתים אי נאסר בהנאה.

ועכשיו נבוא לבאר הדין בשערות מאסיא המצויות
מאד היום בשוק מהסוג הזול והפשוט,
ורובם מסין וקוריאה וכדומה, וכבר הבאנו שבאסיא
מפני העניות בדרך כלל מוכרין שערות הראש כדי
להרויח, ועל סין כמדומני שאין לנו ידיעות ברורות
מה מתרחש שם היום ולהלן יבואר. אבל נקדים לבאר
נקודה אחת, והיינו שדנו האחרונים בפאות נכריות
שמקור השערות ממתים, וע"כ אסורין בהנאה, וכבר
הבאנו שהיום נשתנה המצב ורובן מנשים חיות
שמוכרות שער ראשן, ומסברא אמינא דאפשר שגם
היום חלק מהשערות בא מנשים שמתו, ובמיוחד בסין
דקרוכ לשליש מאוכלוסיית העולם מצויים שם,
והשקפה שלהם חומרית בלי אמונה או ערכים
רוחניים, ומסתברא שמשתמשים נמי בשערות המת
להשיג בכך כסף, ואין בידינו ידיעות מספיקות על
המתרחש שם. ומטעם דבטל ברוב קשה להקל
ששערות חשיבי ולא בטילי וכמו שהבאנו לעיל, אבל
נקדים לבאר עיקר דין איסור הנאה דשערות ובמיוחד
דנכרים, ולפינו יבואר שמטעם זה אין לחוש כלל
וכמו שיבואר, ובלאו הכי הלוא מעיקר הדין נראה
דפשוט שעכ"פ רובן משערות חיים, וכל דפריש
מרובא פריש ושרי.

הנה בש"ע יו"ד (סי' שמ"ט) פסקינן דמת עכו"ם
אסור בהנאה, וע"ש בביאור הגר"א שחולק
וס"ל דשרי ועיין במ"ל סוף הלכות אבל, שהאריך
בכירור השיטות בזה ונוטה להכריע דמת עכו"ם מותר
בהנאה יעושה, והעיקר נראה שאפילו נימא דמת
עכו"ם אסור בהנאה אינו אלא איסור דרבנן, וטעם
הדבר דשורש הדין דמת אסור בהנאה ילפינן ממרים
מגזירה שוה דשם שם מעגלה ערופה, והיינו בישראל
דוקא שיש בו קדושה וחייב בקבורה, אבל כמת
עכו"ם האיסור אינו אלא מדרבנן, וכן כתב בהרידב"ז
על הרמב"ם פי"ד מהל' אבל הלכה כ"א, דיש מי
שלא למד דמתי עכו"ם מותר בהנאה דאינו דומיא דמרים
[וכן צידד במשל"מ שם] ויש שלא חילק. ולדברינו
אפשר דאף האוסרים כמת עכו"ם אינו אלא מדרבנן
ונראה דאפילו ילפינן מהתם דמת אסור בהנאה, ולא
מחלקינן בין עכו"ם לישראל, מ"מ בשער המת נראה

דלכ"ע שרי, שאפילו שער דישראל נחלקו בו גדולי הפוסקים אם אסור בהנאה, שהרמב"ם בפרק י"ד דאבל (הלכה כ"א) פוסק לאסור בהנאה כל המת חוץ משערו ע"ש, ומ"מ אסור שם הארון ותכריכים ע"ש, ולכאורה קשה אי אסרין הארון ותכריכים שהמת עטוף בו כ"ש שערוותיו שמחוברין ממש הוה לן לומר שדינם כמוהו ליאסר בהנאה, ועיין תוס' סנהדרין (מת. ד"ה משמשין) שפירשו דעור המת אסור בהנאה דלא גרע מתכריכין, וא"כ תמוה אמאי לא יאסר שער המת ג"כ מטעם זה ויהא אסור בהנאה כוותיה וצ"ע לכאורה. אכן מצאתי בשו"ת הרשב"א ח"א סימן רס"ה דס"ל מהאי טעמא דשער המת נמי אסור בהנאה, רק נראה שלרמב"ם מחלקין שהארון ותכריכים צורך להמת, וע"כ נאסרו בהנאה כוותיה, משא"כ השערות אינם צורך גופו ממש, שגם מחיים מגלח שערו ואינו לצורך גופו, ולהכי ס"ל דאף שלא גילח מחיים אפשר לגלחם לפני הקבורה ולא נאסרו בהנאה כיון שאינם צורך גופו, וא"כ חלוק מעור הגוף דהוה כעין שומר לבשר וחמירא טובא מתכריכין שיש בו צורך לגוף ולכן נאסר כוותיה, אבל שער לא נאסר כלל להרמב"ם וכמ"ש ודו"ק היטב בזה.

אמנם דעת הרשב"א בתשובותיו ח"א סי' שס"ו (ש"ל) וכן התוס' בזבחים דף עב ע"א ד"ה אלא, וכן הטור (שמ"ט) אוסרים שערות המת בהנאה, וכן הוכיח הרשב"א מפשטות הגמרא בערכין דף ז', וכבר תמה הכ"מ על הרמב"ם מגמרא דערכין, ונדחק דאולי כוונת הרמב"ם בפאה נכרית דוקא ע"ש. ולע"ד אפשר שאין זה מגזירה שוה דשם שם מעגלה ערופה דמיירי בגוף האדם דוקא דשייך בו מיתה ולא בשערות, עיין היטב בערכין ז': בסוגיא שם, וכן מוכח דהא בעגלה ערופה אסרין בהנאה, מפני שדומה לקדשים, ובקדשים גופא שער הנגזז שרי מה"ת וכמבואר בתוס' בכורות (כה. ד"ה שער) ע"ש ובמועז"ז השלם ח"א (סימן כ"ח). רק עיקר הטעם לרשב"א מפורש בדבריו דהוא משום דדומה לתכריכין וכיון שמחובר למת ממש דינו כמוהו ונאסר כוותיה. **ולא** נתבאר לן הא דינא גופא מנלן דתכריכין דמת אסורין בהנאה, ונראה שאין זה מעיקר גזירה שוה דשם שם דילפינן מת גופא, שהלוא הקרא התם מיירי במת ממש דוקא וכדכתיב ותמת שם מרים, וכן מוכח דרבא מתיר בסנהדרין (מז:): הזמנה באיסור הנאה דמת, וס"ל דלאו מלתא היא ולא ילפינן מעגלה

ערופה שגופה קדושה ע"ש. וקשה הא בעבודה זרה גופא האיסור דמשמשין מקרא מיוחד ונחת המקומות אשר עבדו שם הגויים ע"ש ברש"י, משא"כ בתכריכי המת אי נימא דשורש האיסור הוא ממש גופא נימא דשאני דבזה דוקא אסרין אפילו הזמנה, וע"כ נראה לע"ד דמשמע מכאן שגם במת הא דאסרין התכריכין היינו טעמא דילפינן דומיא דע"י, ונראה שזהו השורש והמקור דאסרין תשמיש קדושה, ואולי גם תכריכי המת דהוה כנרתיק לקדושה דהיינו האדם שמת, וכמבואר כעין זה במ"ק (כו.) דהרואה מת בשעת יציאת הנשמה חייב לקרוע חתה כספר תורה שנשרף ע"ש. ואי נימא הכי אפילו אם מת עכו"ם אסור בהנאה היינו דוקא גופו, אבל התכריכין ושער המחובר לגופו כיון שהוא עכו"ם לא נאסר לכ"ע בהנאה, וא"ש שאין למיחש כלל בפאה לשערות מתים נכריות.

וא"ש בזה קושיית המ"ל מסנהדרין (יט:) שחז המלך קידש במאה ערלות פלשתים חזר לשונרא ע"ש, וקשה הא מת עכו"ם אסור בהנאה, ומכאן מוכיח דמת עכו"ם שרי ע"ש, ולדברינו איך ראייה דערלה אינו כבשר רק עור, ולא דמי לשאר עור דהוה שומר לבשר, אבל כאן ראוי לחותכו וחי לשערו ושרי בהנאה, אבל האמת שגוף העכו"ם נ"ל אסור בהנאה, (ומה שמביא בשו"ת הגריעב"ן ח"א מ"א מספר הויכוח ליוסף בן גוריון שאף תכריכי מת עכו"ם אסור, י"ל דרק רצה לדחות דברי הרשע אפיין, או שאז נהגו כן, אבל מדינא נראה דשרי כמ"ש).

ובנידון דידן אף דבשו"ע פוסק דמת עכו"ם אסור בהנאה רוב הפוסקים התירו במת עכו"ם, כמובא בביאור הגר"א וכן פוסק הש"ך בנקמה, ובשער אפילו דישראל אף דבשו"ע (סימן שמ"ט) פוסק לאיסור מ"מ הש"ך שם בנקמה"כ הביא דעת הרמב"ם והסמ"ג להקל ומיישב קושיות הב"י וחכ"י ושו"ת הרשב"א ע"ש, וא"כ יוצא דדין זה עכ"פ תלוי בפלוגתא דרבוותא ולהרבה פוסקים שרי, והרוב הוא אינם ממת, וכה"ג פשיטא דליכא למיחש למיד.

אמנם מקודם פקפקתי בשערות שמקורם מארצות אסיה מטעם אחר, שאין לנו ידיעה ברורה על הדתות השונות והמשונות, ועל מיני טינופת דעבדות זרה שעובדים בארצות אסיה שרכו מאד מאד, במל השבטים ועדות שונות בארצות אלו, ושמענו שחלק

גדול שם עובדי מכונני לעבודה בגלוח שערות תגלחת וכמבוא לעבודה זרה, א מטעם שמכשיל ואויל ומודה לע' רבעב"ם אלפני למיחש ולאסור שנכשיל

ומאידך נראה זרה נ שהעבודה לאל"י לטובת האלילים להקטיר בשערות לע"ז ל

ואף בסין אף ע ובאופן רי

והמדינה כולה שקשה לתאר שי טפילות דעבודה ישברו האלילים ו שיהי כולם רק שיש שהפכו ה ומשתחווים לקול דאפשר לחולים עצמו אולי משמ מהו גדר איסור ז

אתה, אף שאין ונודה בפשיטות דע"ז הנהוג היום — אפילו האמת שכוונתו בכך לקו בכך, הוי רק דוגנ מפני שכך צויה הארכנו דיינו ב שנות, ואי או שידעוניהם רק שלדין תורה זקו שם יום יום, וכ תורניים מחקריים לנסוע להודו וט

זה קדושה ע"ש. וקשה הא בעבודה זרה זור דמשמשין מקרא מיוחד דכתיב שר עבדו שם הגויים ע"ש ברש"י, משא"כ זה אי נימא דשורש האיסור הוא ממת דשאני דבזה דוקא אסרינן אפילו הזמנה, לע"ד דמשמע מכאן שגם במת הא כריכין היינו טעמא דילפינן דומיא דע"ז, זו השורש והמקור דאסרינן תשמישי לי גם תכריכי המת דהוה כנרתיק לקדושה ס שמת, וכמבואר כעין זה במ"ק (כה.) בשעת יציאת הנשמה חייב לקרוע דהוה שנשרף ע"ש. ואי נימא הכי אפילו אם מת בהנאה היינו דוקא גופו, אבל התכריכין ובר לגופו כיון שהוא עכו"ם לא נאסר אה, וא"ש שאין למיחש כלל בפאות לשערות מתים נכריות.

ה קושיית המ"ל מסנהדרין (יט:) שדור גלך קידש במאה ערלות פלשתים דחזי' ש, וקשה הא מת עכו"ם אסור בהנאה, יח דמת עכו"ם שרי ע"ש, ולדברינו אינו ה אינו כבשר רק עור, ולא דמי לשאר עור ר לבשר, אבל כאן ראוי לחותכו ודמי יי בהנאה, אבל האמת שגוף העכו"ם ג"כ זה, (ומה שמביא בשו"ת הגריעב"ץ ח"א הויכוח ליוסף בן גוריון שאף תכריכי מת ר, י"ל דרק רצה לדחות דברי הרשע אפיין, נהגו כן, אבל מדינא נראה דשרי כמ"ש).

ידן אף דבשו"ע פוסק דמת עכו"ם אסור בהנאה רוב הפוסקים התירו במת עכו"ם, יאור הגר"א וכן פוסק הש"ך בנקודה כ, וילו דישראל אף דבשו"ע (סימן שמ"ט) זור מ"מ הש"ך שם בנקודה כ הביא דעת הסמ"ג להקל ומיישב קושיות הב"י והב"ח שב"א ע"ש, וא"כ יוצא דדין זה עכ"פ תלוי רבנותא ולהרבה פוסקים שרי, והרוב דאי זה, וכה"ג פשיטא דליכא למיחש למידי.

קודם פקפקתי בשערות שמקורם מארצות סיא מטעם אחר, שאין לנו ידיעה ברורה על זונות והמשונות, ועל מיני טיגופת דעבודה דים בארצות אסיא שרבו מאד מאד, בכל עדות שונות בארצות אלו, ושמענו שחלק

נחל שם עובדי עבודה זרה ממש, וכל מה דעבדי מכווני לעבודה זרה ר"ל, ושמענו שהיום נוהגין גם ביולוח שערות שגם בזמן חז"ל נהגו לשמות ביום גלחת וכמבואר במשנה ע"ז (ח.) ולהודות אז לעבודה זרה, אבל אין לאסור לקנות שערות אלו מטעם שמכשיל עכו"ם לגלח כדי שיקנו שערותיו ואזל ומודה לע"ז, שכה"ג פשיטא שאין למיחש כלל, דעכו"ם אלפני דלפני לא קפדינן, וכ"ש דליכא למיחש ולאסור לקנות השערות מאדם אחר מפני שנכשיל אותם לגלח ולהודות וז"פ.

ומאידך נראה שהשערות גופא אף שמודה לעבודה זרה בעת הגילוח לא נאסרו, דרק היכא שהעבודה לאלילים היא בגילוח גופא, וכאלו זה לטובת האלילים הוא דנאסר, וכמו בהודו שמגלח להקטיר בשערות, אבל בשאר ארצות אף אי מודה אז לע"ז לא נאסר בכך בהנאה, וז"ב.

ואף בסין אף שהמצב שם בעיני דת לא נתברר לן, ובאופן רשמי הלוא הם כופרים מהפכניים, וחמדינה כולה סגורה ומסוגרת לנו, אבל האמת שקשה לתאר שלאחרי אלפי שנה של אמונות שונות מפילות דעבודה זרה, שבמהפכה יביאו לכך שכולם ישובו האלילים וינתקו עצמם לגמרי מעבודה זרה, עד שהיו כולם רק חומריים נטולי כל אמונה, ושמענו שיש שהפכו הפולחן לאדם חי, שלומדים תורתו ומשחיתים לקול פיו, עד שהמכשפים שם פירסמו ואפשר לחולים להתרפאות משמיעת קולו, והוא נצמו אולי משמש להם כעין אלוה, וקשה לנו לתאר מהו גדר איסור עבודה זרה, שאם אמר ללבינה אלהי אזה, אף שאין שטות דוגמתו עבר באיסור סקילה, וזה בפשיטות שאין לנו שום ידיעה בדרכי הטינוף וע"ז הנהוג היום אצל אומות שונות. אבל בנידון דידן – אפילו האמת שמגלחים רק מפני שכך רצונו, כיון שכונתו בכך לקבץ ממון, ולא להגדיל ולהאדיר אותו נבך, הוי רק דוגמת עבודה בעלמא, אפילו מגלחין רק מפני שכך ציוה אין לחוש כלל וז"פ. ואנו כבר וארכנו דיינו בצורות עבודה זרה היום בארצות שונות, ואי אפשר לסמוך על מלומדים לבד שידעוניהם רק מריבוי קריאה בספרים חיצוניים, עולין תורה וזקקים אנו לעדות נאמנה מה מתרחש שם יום יום, וכבר בקשנו והצענו בשעתו לחוגים חזוניים מחקריים בארץ ובאמריקא שיארגנו מומחים לנסוע להודו ושאר ארצות מוצא השערות, ולברר

המצב היום, שאין תורה שלימה שלנו כשיחה בטילה שלהם, ואנו זקוקים לזה לבירור יסודי ומקיף מעדי ראייה בפרטי המציאות ומנהגים שמה היום, כדי לברר הלכה זו. אבל לצערי לא מצאתי אוזן קשבת להצעתו לא כאן ולא באמריקא, ולדעתי הדבר נחוץ ודחוף לשלוח חוקרים להודו ועוד ארצות, ואולי בפרסום הקונטרס כאן יתעוררו גורמים לבצע הדבר. אבל כעת הדין ברור כמ"ש, וכבר הראינו שבשערות הזולות מסוג אסיא (מלבד מהודו) מדינא אין לחוש היום שאסורים משום תקרובות או עירוב.

ודע שלאחרונה התחילו לייצר פאות מסוג חדש לגמרי שאינם עשויות משערות אדם, אלא משער סינטטי שהתפשט מאד באמריקא, ובוראי עתיד להגיע לאירופא ולא"י, ואם פאות אלו יצליחו לכבוש את השוק לדעת כמה מומחין ברבות הזמן יפסיקו לייצר פאות משערות אדם, ואם אכן כך יהיה תיפתר הבעיא מעצמה!

אמנם על פאות משערות הודו ממש שהן כתקרובות עבודה זרה וזבחי מתים, אני מסיים ואומר, שיחד עם כל עבודה זרות ומיני אלילים, תאבד בעזה"ש"ת שמם וזכרם, ומובטחני שאנחנו מגזע קודש דאברהם אבינו, שבמסירות נפש ממש שיכר אלילים, לא ניתן לטמא קדושת בתינו ליהנות משערות הללו, ונתרחק בתכלית הריחוק מכל נדנוד חשש דעבודה זרה, ואבינו שבשמים כשיראה שרק עם אחד בעולם מתרחקים כ"כ מכל נדנוד עבודה זרה, ומייחדים אך ורק שמו תמיד, יאמר לשטן המשחית הרף, ואל יגע עוד בעם קדוש דבית ישראל, ויזכנו לראות את כל האלילים כרות יכרתן, ויתקן עולם במלכות ש – די וכו', יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל בך וכו' ותמלוך עליהם מהרה לעולם ועד, כי המלכות שלך היא ולעולמי עד תמלוך בכבוד ככתוב בתורתך ה' ימלוך לעולם ועד, ונאמר והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, ונזכה לשוב קוממיות לארצנו ולשמוח במשיח צדקנו, והקב"ה יעזור שכל זה נזכה לראות בעינינו בקרוב ממש מישרים אמן!

מסקנות הקונטרס

(א) בכל פאה נכרית יש לברר את מוצא השערות, ואם הן מהודו או חשש מבוסס לכך, אסורין בתקרובות עבודה זרה שחמור מאד.

(ב) פאות משערות נשים שמצויים בשוק בכנוי סוג "אירופאי", והן מסוג היקרים טפי, כהיום אין לנו בירור שאין שם שום תערובות מהודו, אף אם הפירמא מעידה שהן מטהרת אירופא, אבל אין בידינו ח"ו לאוסרם, ובפרט למי שכבר קנה אותן, מיהו לכתחילה אפשר שכדאי לא לקנות מסוג כזה, ובעל נפש ודאי לכתחילה ראוי לו לדקדק בזה. (ומ"מ לע"ד הדבר פשוט דעדיף בפאה כי האי ממטפחת רפויה שמתגלין בה מקצת שערות שבזה האיסור לכ"ע מעיקר הדין וכמ"ש).

(ג) סוחר שערות שבדוק ומנוסה שהוא איש נאמן, והוא מומחה שבטביעות עין ומשמוש יד מכיר תמיד מוצא השערות, אם קנה מסוג אירופאי כשאינם מעובדים, וטוען שבדוק תמיד ומצא שאין שם תערובות, ואחר העיבוד אצלו דוקא מוכרם כשערות או פאות מאירופא מותרין ואין לחוש. (אבל רוב סוחרים אינם מומחים כ"כ להכיר תערובות, וכן רבים אינם מעבדים אצלם השערות).

(ד) רוב נשים בארה"ק קונות היום פאות משערות שמוצאם מסין וקוריאה וכדומה, והם מסוג הזול דוקא, והם מצויים מאד בשוק, ואין לחוש היום להו לעירוב מהודו, וכ"ש בסינטטי שנתפשט היום מאד בעולם שאין לחוש כלל (מיהו שערות אדם מאסיא דמותרין היינו בסוג הזול דוקא, אבל האמת שההודים מייצאים היום גם לשוק השערות בהונג קונג וסינגפור וכדומה, ולכן בסוג שביוקר שפורסמו כאירופאי, אף שמיובא ממקומות אלו שרובם מסין כה"ג שפורסמו כאירופאי מקום לחוש לעירוב כהנ"ל).

(ה) סוחרים יהודים המוכרים פאות משערות על

טהרת הודו, כדאי שלא לקנות אצלם שום פאה אפילו סינטטי, כיון שמוכר דהודו דהיינו תקרובות, הלא ע"ז ותקרובות תופסת דמיה, וכשמוכר פאה כזו ומקבל הדמים אסורין כתקרובות, וא"כ הקונה אפילו סינטטי, ומקבל ממנו לעורף מעות, הן תקרובות ומטבע חשוב ולא בטל, (מיהו מסוחר עכו"ם שרי לקנות שאין ע"ז תופסת דמים לנכרי).

בסיום הקונטרס רצוני להדגיש שדברים אלו תלויים ועומדים ועלולים להשתנות בכל יום, ולכן למעשה אין לאסור או להתיר לעתיד ולדורות אלא אחר בירור, שבהודו גופא אולי המצב ישתנה, וכן תערובות דהודו תלוי בכל מיני סיבות, ולדוגמא זו כמה שבועות שמגיע לשוק סוג חדש דשער סינטטי כאירופאי ממש ואולי היום מערכין בה ולא בשל החזק, אבל אין להתיר אלא לאחר שמתברר באופן מוחלט.

עיקר מטרת הקונטרס היא להוכיח ולהזהיר על שערות מהודו, ולהדר גם מחשש תערובות כשאפשר בלעדה, ולמעשה ההכרעה בכ"ז מסורה לבעלי הוראה, והבאתי כאן המציאות היום בפאות נכריות והיאך לנהוג לע"ד לכתחילה, אבל ההוראה לרבים אפילו להחמיר תלוי בהוראת גדולי הוראה דוקא, ולתועלתם הבאתי כאן ופירסמתי מה שהעליתי מו"מ בזה בזמנו, והם יכריעו ויורו דין תורה, ומה אבקש שלא אכשל בדבר הלכה, רק יורני לכוון תמיד לאמיתה של תורה וכרצונו ית"ש, ופירסום הקונטרס כאן יביא אך ורק תועלת, והקורא שיקרא ויחזור ויקרא ימצא בעזה"ש דברים לעורר לבבו, ע"כ.

ובעיקר השאלה אם מותר ללכת בכל פאה נכרית ביארתי במק"א ואכמ"ל.

ריבית

ממון מיקרי ריבית קצוצה, ובט"ז פליג וס"ל דנקתה בשויו הוי היתר גמור, ומביא מגמרא ב"מ (סה:): במשכן לו בית ואמר המלוה לכתרצה למוכרם לא תמכור אלא לי בשויו ועל דעת כן מלוהו מותר, אינו הוא הדין בנידון דידן מותר, וע"ש בנקודת הכסף שאוסר.

ונראה לע"ד דבנידון דידן אולי גם הרמ"א מודה לפסק הט"ז דשרי, והיינו טעמא שהרמ"א

סימן תטו

שאלה: מלוה כסף לסוחר ומתנה עמו שמכאן ולהבא כשימכור סחורה ימכור רק לו בשויו בשוק.

בש"ע (ק"ס סעיף כ"ג) שהמלוה מעות ע"מ שכל מלאכה שתגיע לידו יתן אותה למלוה לעשותה אסור, והוסיף הרמ"א שאם טובת הנאה

אוסר רק בבעי משלו ומושכו שמוכר סחורה שיוויה כסף, בשויה לא נוי מבואר בבית דהנידון לאסו במלא

ונראה דחצר הכי

פירות הקרקע אבל במכירה אלא לי בשויו למי מוכר ובל במלמד המלוה ליתן ההוצאות בלי ההלואה בסוסי קס"ו אפילו בחצר דאף בשויו בלא ההלואה ועכשיו כופה במכירה אינו ימכור ל

מיהו עיין אחרו באופן שעל למכור לו בט בהלואה, רק ואין חשש כ דרבנן, נראה

שאלה: בז מו מ בש"ע (ק"כ) שתר קצוצה, שאי וכאן הוא בח בעל תשובה